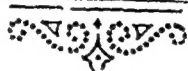

બુકસેલરો અને પાઠશાળા કે વ્યાખ્યાન
સમયે વહેંચવા ઈચ્છનારને અમૂલ્ય તક !

રૂ. ૧૦૭ની શ્રીમતનાં પુસ્તકો ખરીદનારને સાદા-
બાર ટકા કમીશન આપવામાં આવશે.

અર્પણ પત્રિકા.

—

જેના સહયુગ્મ મુગધે વિજયે પોતાના તરફ આકર્ષિત થયું છે.
જેઓ મહાય દુઃખીઓનાં દુઃખ દૂર કરવા યથાશક્તિ તૈયાર રહે છે.
જેઓ મહાય સાચુણી શ્રમાયુગ્મોનાં સત્કાર કરવા પ્રકૃત રહે છે.
જેનું જાંતર માનવતા સુસંસ્કારના માર્ગોને તૈયાર કરવા તત્પર રહે છે.
જેઓ જાણકોના વિતમાં અમય સમાજ વિત લેઈ શકે છે.
જેઓ સર્વ દશાંનના સુયોગ્ય પુરૂષોને ગ્રન્થાને છે તેઓજ આ
વિશ્વમંગલકર પ્રાથમિક તત્વબુદ્ધિ નવકાર પાઠવણીને અર્પણ
કરવાને લાયક શ્રીમાન, યાદિ વર્ષ-રતિલાલ કેશવલાલ શાહ
ના કરકમલમાં સપ્તેમ અર્પણ કરે છું.

સિ. પ્રસિદ્ધકર્તા.

વેદ્ય ચીમનલાલ લલ્લુભાઈ અવેરી.

* પ્રસ્તાવના : *

અરિહંત. ગ્રામ્યન. કમ્પ. નંદનગન. અનાદિ. સિદ્ધ. ત્રિકાળ. કુસુમિત. પરિમત્ર અતે. ક્ષ્ણ. વ્યાપત વિવિધ. શ્રેણિઓ વડે. સુશોભિત વિવિધ. જૂનિ. ભાગોમાં પ્રિદરના. અનેક પાત્ર ભોગીઓતે ખુદ. કરતાં સુરમ્ય. વૃદ્ધો. વિરાગ. રહ્યાં છે. કન્યિત. મંજાતા. પ્રાગ. ભોગીઓની. મુંઝવણને. મટાડવા. કુશળ. માળીઓ. અર્ધિ. તદિ. વિવિધ. વર્ણ અને મુગ્ધ. લક્ષરીથી મહેકતાં. પુષ્પોતે. એકત્ર કરી દાર. અને કલગી. રૂપે. યુધી. સુન. પ્રિપાસુઓના. હાથમાં મુકતા. દેખાય છે. ત્યારે કેટલાક. જાળ. પ્રિપાસુઓને. અસાન. સૌરભ. લાગતાથી દિગ્મંદતી માદક આચડતા જોઈ તેમની પ્રિપાસાને. પૂર્ણ કરવા તેના. પરિમત્રથી. પરિગ્રિત. અને મોઢ મુગ્ધ કરતા આ આરાગિકો. આ એકનાની. આડગીસ. પુષ્પોની માળા નૈવાર કરી છે. તે ગાલસન્નનો પોતાના ગળામાં. પહેરીને નિશ્ચિત. શોભાવે.

જૈન સંસ્કૃતિમાં ગાળકો માટે સાહિત્ય સર્જનારા આરાગિકો, પણ થયા છે. તેમની રીતે આ પ્રમાણે હતી. એક વાંચનમાળા જે સૌથી પહેલે નગર આવે. તેવી છે. તેનું ઉપલુ પૃથ્થ દાટી જવાથી મુદ્રલક જાણી-શકાયો. તથી તે અને જૈન વાંચનમાળા-વિદ્યાશાળા અમદાવાદ. આ બન્નેનો હેતુ લેખન વાંચન હતો. સંવત ૧૬૫૩માં વંચળી જૈનશાળા. તરદથી મુનિ ચારિત્રવિજયજીએ. જૈનજ્ઞાન પહેલી. બીજી ચોપડી. રચી તેમાં છત્રતિચાર અને નવતત્ત્વો. સમાવેશ હતો. ઉપરનાજ અરસામાં જૈનધર્મ વિદ્યા પ્રસારક ધર્મ પાલિનાશામાં ધર્મપ્રેમી સીવજી. દેવરી ભાઈએ. જૈનધર્મ પ્રવેશપોથીના ચાર. ભાગ પ્રસિદ્ધ કર્યા તેનો ક્રમ નિશાળના ઘોરાણના ક્રમ મુજબ હતો. પંડિત-જ્ઞાનની ભોધપાઠમાળા કુત્ર-૨૧ પાઠ ખ ૩ ૪, ખંડ-૧ છવ અછવ, ખંડ-૨ આચાર ખંડ-૩ નિતિ ખંડ-૪ વાર્તાઓ, છેલ્લી વાંચનમાળા-મહેસાણા જૈનશ્રૈયસ્કર મંડળની જે સં. ૧૯૭૮ ગાળપ્રવેશિકાથી શરૂ થઈ ૧-૨ ૩ ચોપડીઓને નામે પ્રસિદ્ધ થઈ છે, તેની પ્રચાર સંખ્યા ૪૪૦૦૦ની છે. આ ચોપડીઓનું અધ્યયન કર્મ પાઠશાળાઓ કેવી રીતે કરાવે છે, ક્યા ક્યા ગામ. સંશોએ ક્રમાનુસાર અણાવન નિર્ણય કર્યો છે તે વિશે કથું નિવેદન પ્રસ્તાવનામાં જોવામાં આવતું નથી. પણ ઉલટુ તેઓ શિક્ષકોને નીચે પ્રમ ભેં કહે છે:

“સહૃદય બધુઓ! શાળાઓની શોચનીય દશા-દુર કરવી એ તમારાજ હાથમાં છે, આજેવાતેતે કેટલી દરકાર છે એ તમારી જાણ પાડાર નથી.

* ५२८१८११. *

[illegible]

કેવલ મનુષ્યનાં જન્મોએ મને સારિલ્ય મારનારા આસામિયા. જન્મ
પણ છે. તેમની રીતિ આ પ્રમાણે રહી છે. પાંચવમાળા એ નોંધી પહેલે
નંબર આપે તેથી એ તેનાં હિસાબ પણ સારી જણાઈ મુદતના જલ્દી મરણો
નથી ને આને કેવલ પાંચવમાળા-વિષામળાના અમલવાર આ જન્મોના તેનું
કેવલન વચન હતો. મેં પણ ૧૯૫૪માં જન્મ્યા કેવલમાળા વચ્ચેથી મનિ
આરિયીઅવદ્યે. કેવલમાળા પહેલી, બીજી ત્રીજી સહી તેમાં જાણિયાર
આને નવરત્નોએ સમાવેશ હતો. ઉપરનાજ અરસામાં કેવલપર્મ વિષા પ્રચારક
વર્ગ પાણિયાજમાં પર્મ પ્રેમી મોરાર દેવની જામિએ કેવલપર્મ પ્રેમપોષીના
માર. આમ સ્થિતિ હતો તેના કમ નિમાળના મોરજુના કમ મુદતના હતો.
પરિત-માળવની ગણપામળા ૧૯૫૨-૨૩ પાર અ. ૨ ૪, અં-૧ ૨૫ ૧૫૭૮.
અં-૨ આપાર અં-૨-૨ વિનિ અં-૨-૪ વારાંજિયા, કેવલી પાંચવમાળા-
મહેમાળા કેવલપરાર મહેમાની જે સં. ૧૯૪૮ પાળપરોચિધામી માર મહી
૧-૨ ૩ મોરારીએનિ નામે પ્રમિત મહી છે. તેની પ્રચાર સંખ્યા ૪૪૦૦૦ની
છે. આ મોરારીએનિનું અવધન કમ પાળમાળાએ કેવી રીતે કરાયે છે,
ક્યા ક્યા મામ ૧ સપોએ ક્યાનુમાર જલ્દાનન નિજંય છો છે તે વિષે
ક્યા નિવેદન પ્રત્યાગ્નામાં મેવામાં આવજું નથી. જન્મ ઉપર તેમના સિદ્ધાંતો
નીએ પ્રમણે કહે છે.

“सुखदय प्रभुभ्यो ! आपाभितोषी ज्ञानमन्य दत्ता हृद् धरणी मे तमादात्त
राधया मे, आभितोषने हृदणी दत्ता मे मे तमादी नन्य पदात्त नयी.

પાઠમાળાના કમ મુખર્ષી જૈન ઈશ્વરચક્રેશ્વર ગોપાલે પમાણે રાજ્યે
પણ નિરૂપણ પદ્ધતિમાં મોટો વકાવત છે. ગોપાલે માત્ર શબ્દાર્થથી કામ
ગણાવે છે, ત્યારે આમાં પગલે પગલે વિજ્ઞાન દ્રાવ્યત્ત કસું છે પણ રૂપ
તદ્વત્ત હળવું છે. તેથી તે બાળકને અથડ પડે તેવું નથી. બીજી પાઠમાળાએ
જ્ઞાનવિજ્ઞાન છુટો પાડે છે. ત્યારે આમાં મુત્રમાર્ગીજ અપાય છે. પહેલેમ
પાકે જડ અત્યંતરૂપ વિશ્વ; પ્રત્યક્ષ પદોક્ષ પરમેશ્વર અને કાળચક્રનું સ્વરૂપ
અનાત્યું છે. એજ પ્રમાણે નિતિ અને અવહાર વિનય ધર્મ પણ તેમ
અંતર્લિપ્ત કરેલો છે અને અન્ય વિષયોનું પણ ક્રમાનુસાર તેમ કરવા તેએ
છચ્છે છે. આ પાઠમાળામાં ત્રણ સૂત્રોનો સમાવેશ કરેલો છે. નવકાર, મુર
સ્થાપનાસૂત્ર, અને પ્રણિપાત દંડ સૂત્ર.

પાઠમાળાના અધ્યાપનમાં થયું કરીને રંધાયા પડેલાં બાવાની ઉતાવળ
અતાવવાની બાળશેષ્ટા કરાય છે. તેઓ બાળકો ક્રિયા કરવા યાંડી પડે તે
શ્રેષ્ઠ માને છે તે પગથીયુજ ભુલે છે તેથી જ્ઞાનમાર્ગીજ ઉખડી વ્તથ છે.
અને અજ્ઞાનનો પ્રચાર થાય છે. આ પાઠમાળા એ એકટો છે. બગડો તે

પછીની પાઠમાળામાં આવશેજ, જ્ઞાનતું ફળજ ક્રિયા છે એટલે ક્રિયા નથી એ શાંતિ જોટી છે, ભગવાને પણ ક્રિયાને પાછળ રાખી છે, તેને આગળ કરવાની ઉતાવળ એ તો દોકર ખાવા ઘરોઘર છે મળ પાઠ અને વિધિનું શિક્ષણ એ તો ધુણાશર જેવું હોવાથી શિક્ષણમાંજ ન ગણી શકાય. કારણ વિદ્યાર્થી આજ ભણે કાલ જૂલે ફરી ભણે અને જૂલે, એ ચક્રમાંથી શિક્ષક ક્યારે નવરો થાય તે એને નવું શિખવે? તેના કરતાં તો શાંતિ ધૈર્ય અને કુનેદથી આ પાઠમાળા મુજબ શિક્ષણ આપવાથી એકટો એવો ધુન્ટાશે કે તે કદી ભૂટાશે નહીં જળવાણી પણ ઉચ્ચ ક્રાંતીની મળશે કે જેનાથી તેની આત્મશુદ્ધિ થશે. કાળક્ષેપનો ડર કાઢી નાખવો જોઈએ.

આ પાઠમાળામાં વરતુ સમન્વદવા માટે પુષ્કળ ચિત્રોની જરૂર છે. પરંતુ એક હાથે ગોંચવારીના સમયમા પડોગી વળતું અશક્ય છે. માટે તે ભવિષ્યમાં કદરદાન સહાયકો ઉપર અવલંબે છે.

આ પાઠમાળા વિશે એક વિદ્વાન મુનિવર તરફથી એમ પણ કહેવાયું કે તે વિદ્વદ્ભોગ્ય છે. કશુંક કદં છું તે વિદ્વદ્ભોગ્ય હોય પણ ખરી, પણ જૈનદર્શનનો એવો ક્યો એક મળ શબ્દ છે કે જે બાલેભોગ્ય હોય? બાલ-ભોગ્ય નથી તો પછી એ શિક્ષણ ભોગ્ય નથી એમ કહીને ચુપ રહેવું કે તેને ખ્વદ્ભોગ્ય કરવાનો પ્રયત્ન કરવો? તેથી તેઓએ તે 'વાલ્કભોગ્ય' કેમ થાય એજ વિચારે આ પાઠમાળાને જન્મ આપ્યો છે, અને મારી સમજ પમાણે તે સફળ થયો છે. બાળકોને વડિલો કે મુશ્કેલો જોડલા બુદ્ધિહીન માને છે તેટલા છેક તેઓ બુદ્ધિહીન નથી, મને વિશ્વાસ છે કે પાંચ કારણો મળવાથી તે અવશ્ય ફળીમૂન થશે, અને સારો અભ્યાસ કરશે.

જે બાળકો હાલથીપર્યંત ક્રિયાઓ કરવાથી અને ઉપદેશ શ્રવણ કરવાથી મનુષ્યના લક્ષમાં નથી ઉતરતી તે આ પાઠમાળાના ભણવાથી જલદી સમજશે તેથી ભવિષ્યમાં ધર્મતત્ત્વ સમજવું તેને સહેલુ થઈ પડશે.

અત્યાર સુધી જૈન આગકેવાણી માટે લેવાએલા માર્ગો, સુંદર નથી એમ કતાનું માનવું નથી. પણ તે ક્રમ જડમૂળમાંથી રચાન પામી શકે તેવા સંયોગોજ નથી. મા આપો મૂળ અને વિધિ વિના કશું શિખવવા ઈચ્છતાં નથી. માટે એ સર્વ પ્રયત્નો વ્યર્થ છે. આ સહથી ટુકો માર્ગ ચોખ્યો છે. જે વિદ્વાનો સૂઘો અને અગ્રગણ્યગૃહસ્થો વિચારે, અને નિર્ણય કરે.

વિદ્યાર્થીની લાયકાત—ઉંમર વર્ષ દશથી બાર, બુદ્ધિ અંગળ, અભ્યાસમાં કાળજી, દૈનિક નિયમિત હાજરી, અભ્યાસ પૂરો થયા વિના ઘેર જવા નહિ. ચાહનાર, અને શિક્ષકની શિખામણને આંત્રીન રહેનાર.

1. The first part of the document is a letter from the President of the United States to the Congress, dated January 1, 1861. It is a formal communication, and it is written in a very formal style. The President is addressing the Congress, and he is discussing the state of the Union. He is talking about the economy, the military, and the foreign relations of the United States. He is also talking about the issue of slavery, which was a very important issue at that time.

પાશ્વર્યાના નિષ્ઠા વિચારો વિષયે વિદ્યાર્થીને જાણવું જોઈએ. તેથી વિદ્યાર્થીએ જરૂર જાણવું કે, જન્ય પદ્ધતિ વિષયે જોઈ શકેલા અભિપ્રાયો કે ચીંતે અભ્યાસ કરે તેને સુંદર માને છે. જન્ય નથી વિચારવા કે અભ્યાસમાં આવી રહી છે તેને પરિગ્રહમાં ન આવડે. જન્ય પદ્ધતિને અભ્યાસમાં, શિક્ષણમાં અભ્યાસી માટે વિષયો લેવા પડેલા હોય છે.

[illegible]

‘જીવન એ કાર્ય પરંપરા છે. કાર્ય એ વિચારનું પરિણામ છે. વિચારો બાવનાભાથી જન્મે છે અને બાવનાનું પગલર શિક્ષણથી ચાલે છે.’ સમાજને જે પ્રકારની બાવનાઓ ને પરિણામ કાર્યવાળો બનાવે છે તે પ્રકારનું શિક્ષણ આવવું જોઈએ.’ ‘પ્રથમ તો એની જનનની ધગશ ધરાવતી સંસ્થાઓ જ ઓછી છે, ધગશવાળી સંસ્થાઓને જોઈએ તેવા શિક્ષકો મળતા નથી; જ્યાં એવા શિક્ષક છે ત્યાં તેમને કાંઈ કરવાની સંપૂર્ણ છુટ નથી, બીજી પાઠશાળાઓને તો તે સંબંધી કાંઈ વિચાર જ નથી. તેઓ તો ઓછા પગાર આપવાની કાળજી રાખીને શિક્ષણ મેળવે છે અને સંતુષ્ટ થાય છે.’ ‘ધાર્મિક શિક્ષક એટલે બધાંતો ઓછાવાળા, પંદર કે વીસ રૂપિયા મેળવનાર પંતુજ. મતાધિકાર વિનાના.’

जैन ज्योति-तंत्रा-धीरज लाल राउरशी.

તેમજ છેલ્લી હદ સુધીની કથા રચ્ય કહી દીધી છે એથી વધારે કહેવાનું કંઈ નથી સંવત્ કારભારીઓ સાવધાન.

આ પાઠમાળાનો સંપૂર્ણ અભ્યાસ કરનાર દસ ખાર વિદ્યાર્થીઓ વિદ્યાર્થીનીઓ હતી તેમાં જે વિદ્યાર્થીનીઓએ અભ્યાસ પૂરો કર્યો છે. પરન્તુ તેની પાછળ જે વિશેષ જ્ઞાન જરૂરી તે વિપરીત સંયોગોએ તેઓ કંઈ જાણી નથી, અને જાણી વિદ્યાર્થીનીઓને અપૂર્ણ રહેવાનાં કારણો-પડીલોની અનતા, યોગ્ય અનુમોદન કે પ્રેરણાનો અભાવ, વડિલોની વિરૂદ્ધ શિખામણ, ગેદરકારી, આજસુપણાને લીધે વિદ્યાર્થીનું અચોક્કસ માનસ, આંતરે જતાં જોટણું જણાવવું ખસ છે કે પાઠમાળાના સંપૂર્ણ પાઠોની પ્રશ્નમાળાઓ ગેદર ધાર્યા કરતાં વધી જવાથી રજુ કરી શકાઈ નથી, તેમજ પાઠમાળામાં સમાવેશીત કચેલા વિષયો વિશે પણ લખવાનું તેઓને મોકલે રાખવું પડ્યું છે. આ પાઠમાળાનો સમાવે કેવો સત્કાર કરે છે તે ઉપરજ એની પછીની પાઠમાળાઓનું અગત્ય કરવું યોગ્ય સંભવે. સંપૂર્ણ અભ્યાસ માટે ત્રણ વર્ષનો ક્રમ નિર્ધારિતો છે તે યથાક્રમ અમલમાં આવશે.

આ પુસ્તક મુદ્રિત કરાવવામાં શેઠ પંચીલાલ હંગરસીના દુરડીઓ શાહ રતીલાલ કેશવલાલ તથા વાડિલાલ હંગરસી તરફથી રૂ. ૨૫૧૭ આપવામાં આવ્યા છે.

આ સંબંધી પૂજ્ય મુનિ-મહારાજોને તથા વિદ્વાન જૈનજીવ્યોને વિનંતિ છે કે આ પુસ્તકમાં કઈ સુધારણા માટે સૂચનો હોય તો લખી મોકલે જેને બીજી આવૃત્તિ વખતે તે સંબંધી વિચારણા થાય સવત ૨૦૦૬ ચેત સુદ ૧૦

શાહ વાડિલાલ હંગરસી થી સંવત્ વલિવટકનો.

❀ નવકાર પાઠાવલી ❀

પાઠાંક

નિર્ણય

- ૧ પ્રત્યક્ષ પરમેશ્વર અને તેમના ગુણો.
- ૨ પ્રત્યક્ષ પરમેશ્વરના પરાંવરતાનાં નિર્ણયો.
- ૩ પરમેશ્વરતાના આધાર ૧૮ કારણો.
- ૪ પરોક્ષ પરમેશ્વર વિચાર અને તેમના ગુણો.
- ૫ ગુણ ઉત્પન્ન થવાનાં કારણો.
- ૬ દેવતત્વનાં એ પદોના વર્ણો અને કિત્તો.
- ૭ ગુરુ તત્વ વિચાર સ્થાપન ઉચ્ચાપન મદ્રાણો.
- ૮ ગુરુ સ્થાપના સૂત્ર-પાંચ દ્વિદ્વિગોની સમજણ.
- ૯ પ્રકાશ્ય પાસન માટે શુદ્ધિઓ-શબ્દાર્થો.
- ૧૦ પંચ મહાવ્રત વિચાર
- ૧૧ પાંચ પ્રકારના આચારની સમજણ.
- ૧૨ પાંચ સમિતિ અને ત્રણ શુદ્ધિત્વ વિવેચન.
- ૧૩ ઉપાધ્યાય પદના ગુણો આગમશાસ્ત્રનાં અંગ-ઉપાંગ સૂત્રનાં નામો.
- ૧૪ સાધુપદ વિચાર અને તેમના ગુણો.
- ૧૫ સાધુપદ ગુણો અને સમજૂતિ.
- ૧૬ સાધુઓને યોગ્યજવાતું નિશાન-કારણો.
- ૧૭ નિર્ઘંથ શ્રમણોના પ્રકાર અને કારણો.
- ૧૮ નિર્ઘંથ શ્રમણોના વંદન પ્રકાર-પ્રણિપાત દંડ સૂત્ર.
- ૧૯ ગુરુત્વ મહત્વ.
- ૨૦ ગુરુઓના પ્રકાર-વિનય વિધિ
- ૨૧ પાંચ પદોના પૂજ્યત્વ પ્રકાર-નિષ્કેપ સ્વરૂપ વિચાર.
- ૨૨ ગુરુસ્થાપનાના પ્રકારો અને દ્રવ્ય ભાવતું સ્વરૂપ.
- ૨૩ શ્રમણ થવાનો હેતુ અને સંયમ તપની જરૂર.
- ૨૪ કર્મવ્યાખ્યા અને તેને ઉત્પન્ન થવાનાં કારણો.

नवकार पाठावली.

णिग्गंथ नायपुत्त समणस्स अगवओ
द्धमाण माहावीर सामिस्स ॥

पंचमंगलमहासुअहखंधसूत्त ॥

નવકાર પાઠવલી.

ળમો ણિગ્ગંથ નાયપુત્ત સમણસ્સ અગવઠો
વહ્ધમાણ માહાવીર સામિસ્સ ॥
પંચમંગલમહાસુઅહરવંધમૂત્ત ॥

પાઃ ૧૩૦.

૧સંસારનાં ૨પુણ્ય સંયોગ લભ્ય દુઃખનાંથી ૩અપ્રમોદાદ
માટે ૪આલંબન કરવા લાભક ૫તત્વો ત્રણ છે: દેવ, ગુરૂ, અને ધર્મ.
નવકારનાં પહેલાં પાંચ પદોમાં જે તત્વો જતાવ્યાં છે:—
દેવ, ગુરૂ.

દેવ તત્વનાં ૫૬—જે નમો અરિહંતાણું, નમો સિદ્ધાણું.
ગુરૂ તત્વનાં ૫૬—ત્રણ, નમો આચરિયાણું, નમો ઉવચ્ચાયાણું,
નમો લોચે સવ્વ સાદુણું;

દેવ:—દિવ્ય^૧ પ્રકાશમાન તે દેવ. દિવ્ય પ્રકાશ જે પ્રકારનો છે:—

૧. શરીર પ્રકાશ, ૨. આત્મપ્રકાશ.

૧ શરીર પ્રકાશ:—જેમાં કુવનપતિ વ્યંતર લયોત્તિપી અને
સ્વર્ગના દેવોનો (વૈભાનિક) સમાવેશ થાય છે.

વાક્યાર્થ:—નમો “અરિહંતાણું, શત્રુને મારનારને નમસ્કાર
થાઓ.

શત્રુઓ જે પ્રકારે છે:—૧ જાહાશત્ર ૨ અવ્યંતર શત્રુ
જાહા શત્રુ—ચાર, કુટારા, વિશ્વાન્નધાતક, પ્રપંચી વિગેરે.
અવ્યંતર શત્રુ—દોષ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દેવ, મોહ;
વિગેરે.

1. The first part of the document is a list of names and addresses, which appears to be a directory or a list of subscribers. The names are written in a cursive script, and the addresses are listed below them.

ગીતાના જિન આરતીના
 નિર્વિજય મંત્રો જો અમળા. વિશાળ
 અશિક્ષિત કેટલા?—મૂળ, અધિક્ય અને સ્વામીનામ
 જોવા થવાના અને થના નેમજ અમળા. અમળાને
 મહાવીરો દ્વિત્રીમાં જન્મના તીર્થે કેટલાં જો અમળા અંતરે તીર્થો
 અમળાથી અનંતાનત
 અમળાન અવનમિંજિ કામળા મળા કેટલાં તીર્થો
 અમળાને કેટલાં કેટલાં કેટલાં

જેઓ જન્મથી સ્વયંના હોય તેઓ જન્મથી જ શાન્ત હોય ?
 આહુ કયા અરિહંતનું શાન્તનું છે ?
 વર્ધમાન મહાવીર સ્વામિનું મેનું. તેમ જ ગાંગાપુત્ર મહા-
 વીરસ્વામિ કદીએ હીએ.
 અરિહંત એટલે મુશ્વર એ પ્રકારે છે—૧ પ્રત્યક્ષ ૨ પરોક્ષ.
 પ્રત્યક્ષ:—તમરે જોઈ શકાય તે, પરોક્ષ:—તમરે ન જોઈ
 શકાય તે.

વર્ધમાન મહાવીર દેવતા
વીરસ્વામિ કાઢીએ છીએ.
ચરિત્ર એટલે કથન એ પ્રકારે છે—૧ પ્રત્યક્ષ ૨ પરોક્ષ.
પ્રત્યક્ષ—તમને જોઈ શકાય તે, પરોક્ષ—તમને ન જોઈ
શકાય તે.

અરિહંત—એ પ્રત્યક્ષ પરમેશ્વર છે. તેઓએ આપણને સમગ્ર જગતનું અને પરોક્ષ પરમેશ્વરનું જ્ઞાન કરાવ્યું માટે તેઓ પ્રત્યક્ષ પરમેશ્વર છે, તેથી તેમનું નામ પહેલું ગોલાય છે.

સિદ્ધ:—એ પરોક્ષ પરમેશ્વર છે જે નજરે જોઈ શકાતા નથી. તેથી તેમને પછી નમસ્કાર થાય છે. કારણ ? પ્રત્યક્ષ પરમેશ્વર થયા સિવાય કોઈ પરોક્ષ પરમેશ્વર થઈ શકે નહીં માટે.

અરિહંત શબ્દનાં બુદ્ધાં બુદ્ધાં રૂપો:—અરિહંત, અરહંત, અરહા, અરહા.

અરહંત—પૂજ્યા લાયક અરહા:—સર્વજ્ઞ બધું જાણનાર અને જોનાર

અરહા:—આ દેહમાંથી મૃત્યુ પામ્યા પછી ફરી નહીં જન્મનાર.

અરિહંતના બાર ગુણો:—

બાર ગુણ અરિહંતના પહેલો ^૧અવાયાપગમ છે, ^૨જ્ઞાનાતિશય ^૩વ્યવનાતિશય ^૪પૂર્ણતિશય ક્રમવાર છે.

આઠ પ્રતિહાર્ય:—

૧ અશોકવૃક્ષ^૧ ૨ સુરપુષ્પવૃષ્ટિ^૨ ૩ દિવ્યદ્યનિ^૩ છે સાતમાં
૪ આમરાપટક^૪ ૫ હિમઆસન^૫ રત્નજડિત સોહામણું;
તેજના અંબાર જેવું (૬) લોમડંગ^૬ દ્વીપે ધણું;
ગગન ગુંજે (૭) હંદુલિ^૭ તેણે લોક આવે અતિ ધણું;
મોતિમાળા લટકતી છે જમ ઉપર શોભિતી,
ત્રણ (૮) છત્રી સુંદર એક ઉપર એક એમ વિરજતી;
પ્રકાશતાં સહુ આત્મશક્તિ દેવો પ્રકાશે બહારથી;
વિશ્વના કંથ્યાણુ માટે જાણીને સહુએ ધતિ;

શબ્દ વ્યાખ્યાઓ:—

(૧) સંસાર:—સમ્યગ્ગ્રહીયતે યસ્મિન્નતત્ત્વ સંસાર: જેમાં
આત્મ-આત્મો જોવાય તે સંસાર, અથવા સમ્યગ્ચર્યતે

સામાન્ય જાણના માધ્યમ પ્રાપ્ત થઈ શકે તેવા આત્મવિવરણ પ્રકારમાં
 ધર્મ, જ્ઞાન, આકાશમાં : ખાસ તારાઓ નંદ, રેડીયમ વિદ્યુત્

(૧) આત્મપ્રકાશ—આત્મા મનુષ્યના વિશ્વગ્રામી આત્મજ્ઞ છે. આત્મવર્ણ આ
 છે. જ્ઞાન-વનખૂંટ, દર્શન-વનખૂંટ આંખથી અને આંખ વગર,
 આરિષ્ટ-વર્ણ, આગરણ, વપ-વપર્ણ, દૂષણ-વર્ણ, વીર્ય-શક્તિ વળ,
 મન-વળ, વગન-વળ અને કાલ-વળ. ઉપવેગ-આંખથી વનખૂંટ અને
 જ્ઞાનથી સમજાવું. જ્ઞાન નામ ધ્યાન કલિ શકાય, અર્થિ જ્ઞાનવેદ
 મુખ્યમાંથી જ્ઞાની જે શક્તિ વધારે કામ કરતી હોય તેટલી તે પ્રકાશિત
 ગણાય અને તે તે શક્તિઓ જ્ઞાનથી કામ આપતી હોય તેટલી
 તે અપ્રકાશિત ગણાય. તીર્થ-કરોમાં તે સપ્ત પ્રકાશમાન હોય છે
 તેથી તેઓ પરમેશ્વર કહેવાય છે તીર્થ કર સિવાય જીવનઓને પણ
 કેવળ જ્ઞાન અને દર્શન થાય છે તેઓ પણ આત્મપ્રકાશવાન હોય
 છે. પણ દેવપૂર્ણદિ શ્રેષ્ઠ ઐશ્વર્ય મેળવે તીર્થ-કરની માફક હોતુ નથી.
 તેઓ સામાન્ય કેવળીમુનિ મનાય છે.

(૮) અરિહંત—આ વાક્યમાં આવેલો ત આશુની પશ્ચિમ દક્ષિણ આવેલા
 પ્રદેશમાં જોડવાનો આજ છે એમ નાટ્યશાસ્ત્રના કર્તા જરતનો મત

એ. તેથી સમગ્રમાં જોઈએ કે મૂલના જાંધારણમાં વીર સંગ ૬૮૦
તો મહેલી પદ્મિ પ્રદેશમાં વસતી વાચનાના સમયે દાખલ થયેલ
છે. મળ રાગદ આરદા છે.

- (૯) વીરરાગ—વિગતો રાગ: ચમ્પાત સ: ચોતરાગ:—જેતામાંથી રાગ
જતો રંગો દેવ તે વીરરાગ, તેને યોગબદાની: જાગા નિહાનીઓ—
હરીરે રાગમાર પહેરેલા ન દેવ અને રાગનું મૂર્ત રાગપ રી
સાથે ન દેવ.
- (૧૦) વિલા:—રાગદેવાયિ શમન જયતીતિ જિન:—રાગ દેવ વિગેરે
અંતર મુખે વિલે તે જિન.
- (૧૧) અશિરંત:—અરિ હરતીતિ અશિરંત:—શત્રુઓના નાશ કરે તે
અશિરંત.
- (૧૨) સર્વજ્ઞ:—સર્વજ્ઞાનાતીતિ સર્વજ્ઞ: - વિશ્વ-જ્ઞાનના ગરાગર પરાંપાંતે
જાણે તે સર્વજ્ઞ.
- (૧૩) તીર્થંકર:—તીર્થકરંતીતિ તીર્થંકર.—તીર્થ એટલે ધર્મ મયાંના
નિષ્કાંતે પડનાર તે તીર્થંકર.
- (૧૪) મુષિર:—મૈશર્વ-મૌમા, મૌમા જે પ્રમારે, જાણ દેખાય તેવી અને
અખંતર આત્મમુલોના વિદ્યાસ, જાણ મૌમા આ! મદ પ્રતિદાર્યો
સદા દેવતા, દેવો અને દુને સેવા મારે આવડું જરૂર અને રહેવું.
પાંચોસ ગુણુ યુક્ત વાળી દેવી વિગેરે, અખંતર મૌમા-જ્ઞાન દર્શન
આરિય તીર્થ તપ ઉપયોગ સંપૂર્ણ દેવ.
- (૧૫) જૂતકાળ—અએલો કાળ, (૧૬) ભવિષ્ય કાળ-દેવે પછી આવતો
કાળ. (૧૭) વર્તમાન કાળ-આજુ કાળ. (૧૮) ભવતક્ષેત્ર-એટલે
દાહની નિશાઓમાં શિખવાની સમસ્ત જુનીની જુઓળ તેજ ભવત
ક્ષેત્ર. (૧૯) એવંત ક્ષેત્ર:—ભવતના જેટલાજ વિસ્તારવાળું જગ્ગ-
દિપની ઉતરે આવેલું ક્ષેત્ર-જુઓળ. આ જન્મે ક્ષેત્રો જગ્ગદિપની
ઉતર અને દક્ષિણ છેડે છે. આ જન્મે ક્ષેત્રોમાં કાળ પરિવર્તનથી
રિપતિ પરિવર્તન થય છે
- (૨૦) મદાવિદેહ ક્ષેત્ર:—જગ્ગદિપની મધ્યમાં આવેલો એક વિશાળ જૂમિ
ભાગ, શિક્ષકે વિદ્યાર્થી સામે નકશાઓ જતાવી સમસ્ત જુઓળનો
આછો ખ્યાલ વિદ્યાર્થીને આપવો.
- (૨૧) અનંત—જેનો છેડો ન આવે તે, અનંતાનંત-પારાપાર જેનો
શ્રીમદ્ધ પાર ન આવે તે.

(૧૪) કેવા પ્રકારે પાતેપાતેનાં કાર્યો કરે ? (૧૫) જન્મનાં કાર્યો કયો ? (૧૬) કેવા પ્રકારે અને ત્યાં જન્મનાં કાર્યો કરે ? (૧૭) અરિહંતો મૃત્યુ પામી શકે ? (૧૮) અરિહંતો સંસારે જન્મપામી શરીર માટે જન્મપામી શકે ? (૧૯) જો અરિહંતે કે મનર સાધારને માંગે છે કે નિરાધારને ? (૨૦) શું તમે નિરીખરવાની એટલે મનર નથી એમ કહો છો ? (૨૧) કોઈ કેટલી જાણના તમે ? (૨૨) મનર એકજ તમે કે બહુજ ? (૨૩) અરિહંત મૃત્યુ પામી શકે ? ન જન્મે એવું જનાવનાર કોણ શબ્દ છે ? (૨૪) જ્યાં જન્મનું જ્ઞાન તેમનામાં છે એવું જનાવનાર કોણ શબ્દ છે ? (૨૫) કેવા શત્રુઓને જન્મપામી અરિહંત કહેવાય ? (૨૬) જન્મથીજ અરિહંત છે એવું લોકો શી રીતે જાણે ? (૨૭) અરિહંતમાં આર. શુભ કમારે ઉત્પન્ન થાય. (૨૮) પરમેશ્વર અથવા અરિહંત જગત ન રચી શકે તો શા માટે પૂજે છે ?

— (૦) —

પાઠ. ૨ જો.

પ્રત્યક્ષ પરમેશ્વરના પૂર્વાવસ્થાનાં નિશાનો.

અરિહંત એટલે તીર્થંકર તેઓ પણ મનુષ્યજ હોય છે છતાં તેમનામાં જે તદ્દાવત હોય છે. તે આ પ્રમાણે:—
(૧) જન્મથીજ શરીર ઉત્તમ રૂપવાળું અને સુગંધીત પરસેવો અને મેદ રહીત હોય. (૨) રોગ થાય નહીં (૩) શ્વાસોશ્વાસ દુર્ગંધ રહિત હોય, (૪) આહાર નિહાર કોઈ જોઈ શકે નહીં, (૫) યુદ્ધિ તથા સાંભળવાથી થતું જ્ઞાન મતિજ્ઞાનંતઃક્રિયો અને મતથી થતું જ્ઞાન, અને શ્રુતજ્ઞાન-જગતતાં મહત્ત્વથી શ્રેષ્ઠ હોય અને વધારામાં તેઓ પૂર્વ જન્મમાં સ્વર્ગના દેવ હતા. તે વળતો તેમને અવધિ નામે જ્ઞાન હોય છે તો જીવ દેવોને મૃત્યુ વળતે નાશ પામી જાય છે. પણ જે ત્યાંથી મૃત્યુ પામી તીર્થંકર તરીકે જન્મે છે તેમનું જો જ્ઞાન કાયમ રહે છે. તેથી તીર્થંકર

મણુ જ્ઞાન યુક્ત હોય છે:—મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન. આ જ્ઞાનોને લીધે તેઓને બીજાની માફક નિશાળે ભણવાની જરૂર હોતી નથી. પહેલાં ગણાવેલા બાર ગુણો તીર્થ કરને કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયા પછી ઉત્પન્ન થાય છે. પણ આ ગુણો જન્મથી હોય છે. તેથી એને ચાર જન્મ વતી મૂળ અતિશય ગણેલા છે.

મનોયત્ન:—

(૧) તીર્થ કરતું શરીર મેઝ વિનાનું રહેવાનું કારણ શું? (૨) જો પરમેવો થાય તો શું પરિણામ શરીર ઉપર થાય? (૩) તીર્થ કરતું કેવળ શાથી જીવનાં મુંઢી મુંઢર રહી શકે? (૪) રોગ ન થવાનું કારણ શું? (૫) મતિજ્ઞાન શાથી કહેવાય? (૬) શ્રુતજ્ઞાનનો શબ્દાર્થ શો થાય? (૭) અવધિજ્ઞાનથી શાનું જ્ઞાન થતું હશે? (૮) મહાવીર ભગવનના જીવનમાં એવી કોઈ વાત તમે સાંભળ્યા છે કે જેમાં ભગવાનને અવધિજ્ઞાન હતું તેની આપણને ખાતરી થતી હોય. (૯) મહાવીર ભગવાનના જીવનમાં તેમના મા-બાપે તેમને નિશાળે ભણાવ્યા મોકલેલા તે વાત તમે જાણો છો? (૧૦) ભગવાનના શ્વાસોશ્વાસ દુર્ગંધ રહિત શાથી હોય?

—————(૦)—————

પાઠ કરો

પ્રત્યક્ષ પરમેશ્વરતાની ખાતરી કરવાનાં નિશાનો.

પ્રત્યક્ષ પરમેશ્વર અરિહંત અઢાર દુષણ વિનાના હોય તે આ પ્રમાણે:—

અંતરાય પંચક—^૧દાનાંતરાય ^૨લાભાંતરાય ^૩ભોજાંતરાય ^૪ઉપ-ભોજાંતરાય ^૫વીર્યાંતરાય.

હાસ્યપટ્ટક:—હોય નહીં^૧ હાંચી-મથકરી કરે નહીં^૨ અરતિ-પ્રીતિ કરે નહીં^૩, અરતિ-અપ્રીતિ કરે નહીં^૪, કલય રાજે નહીં^૫,

૧૦ શોક કરે નહીં, ૧૧ દુઃખ કરે નહીં, ૧૨ અવિરતિ-વત
નિયમ વિનાના હોય નહીં, ૧૩ રાગી-મોહ રાખનાર હોય
નહીં, ૧૪ દ્રેષ-ઝેર રાખે નહીં, ૧૫ કામ કોઈપણ પ્રકારની
મુગ્ધા હોય નહીં, ૧૬ મિથ્યાત્વ-અસત્ય માન્યતા ઉપર
શ્રદ્ધા હોય નહીં, ૧૭ અજ્ઞાન હોય નહીં, ૧૮ નિંદ્રા-ઉંઘ કરે
નહીં, અહિં ખતાવેલા અઢાર અવગુણોમાંથી કેટલાક
જન્મથી હોતા નથી, અને કેટલાક શ્રમણ થયા પછી હોય
નહીં. સંપૂર્ણ અવગુણો કેવળજ્ઞાન પછી ન હોય.

મનોયત્ન: -

(૧) જ્ઞાનમાં હરકત તીર્થ કરને ન થાય તેનું કારણ શું? (૨) સાંભા-
તરાય શબ્દનો અર્થ શું થાય? (૩) ભોગ શબ્દનો અને ઉપભોગ
શબ્દનો અર્થ શું?, (૪) વીર્ય એટલે શું?, (૫) મહાવીર ભગવાનના
કે બીજા કોઈ તીર્થ કરના જીવનવૃત્તાંતમાંથી તેઓ ભય વિનાના હતા
તેની વાત તમે કહી શકો છો? (૬) મહાવીર ભગવાનનામાં શોક
બીજકુલ નહોતો તેનો દાખલો આપો, (૭) તીર્થ કરે જન વિનાનો
ન હોય તેનો દાખલો આપો (૮) મિથ્યાત્વ ઉપર શ્રદ્ધા કે માન્યતા
ન હોવાનો મહાવીર જીવનમાંથી દાખલો આપો. (૯) તીર્થ કરને ઉંઘ
બીજકુલ ન આવે તેનું કારણ કહો?, (૧૦) મહાવીર ભગવાન
જ્ઞાની હતા તેની ખાત્રી તેમના જીવન-ચરિત્રમાંથી આપો. (૧૧)
દ્રેષ ન રાખે તે શું સત્ય કહી શકે છે? (૧૨) દ્રેષ વિના સત્ય
કહેવાનો મહાવીર જીવનમાંથી દાખલો આપો. (૧૩) માને પેટે જન્મે
તે પરમેશ્વર કેમ ચર્ચ શકે? (૧૪) મહાવીર ભગવાને સામાનરાય
નહોતો તેની તેમના જીવનમાંથી ખાત્રી આપો. ૧૫ મહાવીર
ભગવાનને ઉપભોગાનરાય નહોતો તેનો તેમના જીવનમાંથી દાખલો આપો.

----- (૦) -----

પાઠ યોગ.

પરોક્ષ પરમેશ્વર-ચિન્હ.

નમો નિદાનુઃ—ગિહ ભગવાનને નમસ્કાર થાઓ.
નિદાના આઠ ગુણ છે તે આ પ્રમાણે:—

- (૧) સિદ્ધિમાં અને અસિદ્ધિમાં કેવો ફેર ? તેનો પરિવેશ કેવો થાય ?
 (૨) જે પરમેશ્વર પ્રેમ ન કરે તે પદ્મમાં શું અશ્વ કરે ? (૩)
 ખરો પરમેશ્વર કેવું દેવતાય ? (૪) નિર્લોભુ કય અમી નહીં
 મન દેવ. (૫) સીદ્ધિનો આશર કય કર્મથી થાય છે ? (૬)
 કય કર્મ મન વચન કાપાનું પણ અસાધ્યી થાય છે ?

—(૧)—

પાઠ ૧ હો.

દેવ તત્વનાં બે પદોના ચણી—રંગ અને તેના સેતુઓ.

૧ ઉત્પત્તિ—પ્રેમ, પ્રાપ્તિ

૨ રંગ—પદ્મ, મન.

૧ અસિદ્ધિનો વર્ણ—મન પ્રવૃત્તિના જેવો ઉત્પત્તિ અને મનના
 મુદ્ધાનો છે.

૨ સિદ્ધિનો વર્ણ—સાર છે.

આ અને રંગો પદ્મ દેવતાનું કારણ :-

આત્મા અથવા કય ચેતનાના મુળ સ્વરૂપમાં મેલ થયેલો છે. અને
 તેના મુળ સ્વરૂપના સર્વોચ્ચ સ્તરને સાંનિ આપવાના છે. તેથી તેનું
 મન પ્રકાશવત્ ઉત્પત્તિ મળેલા છે. અસિદ્ધિનો કયના દેવ તે વચન
 તેમજ સમાગમમાં જ્યારે તેને પ્રાપ્તિ સમયેથી રંગો જનાને
 ત્યારે આશ્રિયામયના રાત્રી અથવા કયમાં એકવાર જોવાથી જાણ
 નાપથી સાંનિ મળે છે અને અસિદ્ધિનો અવસ્થામાં પ્રત્યક્ષ
 બની પેરવામાં પ્રાપ્તિના અવસ્થા દેવતા જાણે સાંનિ કરીને તેને
 જેલ દેવને જાણ મળે નથી. તેથી તેમની પામે આપવાનું મન
 અને કરીર સાંનિ થાય છે. તેથી અસિદ્ધિનો વર્ણ એવું અને
 જાણ છે.

૨ સિદ્ધિનો વર્ણ સાલ પદ્મ દેવતાનું કારણ :-

સુખમાં થાય આત્મામાં પદ્મ જેવી દેવ છે. તેમના મેલ સાલ
 કરતા અગ્નિમાં તપાસી મળે છે અને મેલ આગી નાખવા માટે
 સાર નાખવા પડે છે. ત્યારે તે ચોક્કસ થાય છે. સાલથી મળેલી
 સુવર્ણ થાય તે રંગ અવસ્થામાં થાય દેવ છે તેમ.

આત્મા કય આંતરમાં પદ્મ જેવી થાય પણ નિષ્કાદિ કય નાપમાં
 પડે. અને કુઝવેલ સાર પદ્મ જતાં તેજ દિશિમાં રહે. તે કય

(૧) સિદ્ધિમાં અને અરિદત્વમાં ફેર શો ? (૨) પરમેશ્વર કેના દેવ ?
 (૮) જે પરમેશ્વર પ્રેમ ન કરે તેા પારકાનું શું અર્થ કરે ? (૯)
 ખરે પરમેશ્વર તેને કહેવાય ? (૧૦) સિદ્ધિનું કયુ આપી નહીં
 મળુ દેવ ? (૧૧) સરીરમાં આકાર કયા કર્મથી પડતો હશે ? (૧૨)
 કયુ કર્મ મન વગર કાયાનું બળ અટકાવી રાખુ નહો ?

—(૧)—

પાઠ ૬ ઠો.

તેવ તત્વનાં બે પદોના વર્ણો—રંગ અને તેના દેતુઓ

૧ દિવસ—રંગ, પાંચ ૨ રંગ—પાલ, રંગા.

૧ અરિદત્વનો વર્ણ—મન્ડ કીરત્તના જેવો કિલ્લમ અને શીનમ
 મુખપડો છે.

૨ સિદ્ધિનો વર્ણ—લાલ છે.

૩ આ બન્ને રંગો પસંદ કરવાનું કારણ:—

આકાશ સ્વરૂપ હવ પોતાના મુખ સ્વરૂપમાં મેલ વગરનો છે. અને
 તેના મુખ સ્વરૂપના મુદ્દા મુખને કાંતિ આપનારા છે. એથી તેને
 મન્ડ પ્રકારના કિલ્લમ મળેલો છે અરિદત્વો હવતા દેવ તે વખતે
 તેમના મયાનમમાં જગાર દરેક પ્રાણીને સમસ્યરૂપુ દેવો બનાવે
 ત્યારે આશોષાદના ઝાડની અપન છાયામાં બેસવાદુ મેવાથી બાલ
 નાપથી કાંતિ મળે છે અને અરિદત્વના આકાશપ્રકાશ મળવાથી
 કાંતિ વરવાળાં પ્રાણીઓ બનાવર દેવા છતાં, જાન ચક્રને મેકેલાં
 વેદક કાંતિને બળ મળે નથી. તેથી તેમની પાસે આવનારનું મન
 અને સરીર માન્ડ થાય છે, તેથી અરિદત્વમાં વર્ણ રંગ અને
 શીનમ છે.

૪ સિદ્ધિનો વર્ણ લાલ પસંદ કરવાનું કારણ:—

મુખનું પાતુ બાલના પરેલી મેલી દેવ છે, તેમાંના મેલ સાદુ
 કરતા અગ્નિમાં લપાંચી પડે છે અને તેમ આળી ગ્રાળવા માટે
 કાર નાખે પડે છે. ત્યારે તે ચોક્કસ થાય છે. ચોક્કસી યજ્ઞેલી
 મુખનું પાતુના રંગ અકાશના વ્રહ દેવ છે તેમ.

આકાશ રૂપ આંજુમાં પરેલી મેલી પાતુ ધર્મ નિષ્કાંદિ રૂપ લાપમાં
 પડે. અને દુઃખરૂપ કાર પડ્યા છતાં તેજ સ્થિતિમાં રહે નો કર્મ

કેમ થતાં હશે ? (૩) અરિહંત જાગવાન પાસે જનારને જીવનભય જતો રહે છે તેનો કોઈ દાખલો તીર્થ'કરોના અરિત્રમાંથી સાંભળ્યો છે, (૪) મિલ્કોનો આત્મા તપેલા મુવળું જેવો અકચકિત અને સાલ સાધી માન્યો હશે ! (૫) તમે ધર્મગ્રહ કોઈ મૂર્તિમાં કે સ્તંભો ઉપર કે આયાગ પદમાં જોયું છે ?

— (૦) —

પાઠ ઉમેા

તત્વ વિચાર અને સ્થાપન મુદ્રા તથા ઉત્થાપન મુદ્રાઓ.

૧. આયરિયાણું:—આચાર્ય જાગવાને નગરકાર થાઓ.

સાસ્ત્રમાં બતાવે । ધર્માચારો પ્રમાણે આચરણ કરે અને બીજાને શિખવે તથા ઉપદેશે તે આચાર્ય.

ધર્માચારોની મર્યાદાનું સંરક્ષણ કરે તે આચાર્ય, મુખ્ય ધર્મોપદેશ, ધર્મના ઉપરિ, જેમના દુકમ પ્રમાણે સાધુ-સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ જોડાયું જોઈએ, કોઈ પણ ધર્મક્રિયા તેમની સમક્ષ કરવી જોઈએ. પણ તેઓ ન હોય તો પોતાના આસનથી ત્રણ હાથ દૂર નવકારવાળી કે કોઈ પણ અરિત્રનું ઉપાકરણ સુધી પહોંચી નવકાર-મન્ત્ર અને પછી ગુરુસ્થાપના સૂત્ર બોલી છત્રીસ ગુણોનો આરોપ સ્થાપન મુદ્રાથી કરી પછી પોતાને જે ક્રિયા સારૂ કરવી હોય તે કરવી જોઈએ.

સ્થાપન મુદ્રા-આરૂઢાન મુદ્રા.

પોતાના જન્મજા દયની કે.શ્ચી પેટ ઉપર રાખી હાથની હથેળી સ્થાપના સામે ધરી. નવકારમન્ત્ર અને સ્થાપના સૂત્ર બોલવાથી ગુરુસ્થાપના થાય છે.

ઉત્થાપન મુદ્રા-વિસર્જન મુદ્રા.

જે પ્રમાણે સ્થાપના કરતી વખત હાથ રાખ્યો હતો તે પ્રમાણે હાથ રાખી હથેળી પોતાના મુખ સામે રાખી નવકારનો પાઠ બોલી જવાથી ઉત્થાપન થાય છે તે ક્રિયા પૂરી થઈ ગયા પછી કરવી.

શબ્દાર્થ.

ધર્માચારો-ધર્મના આચાર. મર્યાદા-મલાજો સમક્ષ-અગ્ર આચરણ-વર્તન સંરક્ષણ-અરોગર રખવાળું મુદ્રા-આકાર આહવાન-બોલાવવું, આમંત્રણ કરવું. વિસર્જન-વિદાયગિરિ આપવી

(૧) આચાર્ય કોને કહેવાય ?, (૨) આપણા સમસ્ત જૈન ધર્માનુયાયી મુખ્ય ધર્માચાર્ય કોણ ? (૩) સ્થાપના શા માટે કરવી જોઈએ ? (૪) શું વિરહમાન જિનની સ્થાપના કરો તો નાચાશે ? (૫) સ્થાપના શેની થઈ શકે ? (૬) સાધૂ સાધ્વી સ્થાપના કરવા કાળ છે એવું સૂચવતો કોઈ શબ્દ તમે તમારા બોલવા ચાલવામાં વાપરો છો ? સાધૂ સાધ્વીઓની સ્થાપના શાથી થાય ?, (૮) મનના સંકલ્પથી કરેલું આશ્વાન અને વિસર્જન કાંઈ લાભકર્તા થાય ખરું ?

ਘਾੜ ਟਮੋ.

આચાર્ય-ગુરના ગુણો, ગુરસ્થાપના સૂત્ર.

ॐ नमः-श्रीगुरुभ्यो नमः

પાંચિન્દ્રિય સંવરણા: પાંચ ઇન્દ્રિયોને વિષયો તરફ જતી રોકનાર
પાંચ ઇન્દ્રિયા આ પ્રમાણે:— ૧ સ્પર્શોન્દ્રિય સંવરણ—ચામડીના
આડ સ્પર્શથી ઉત્પન્ન થતી કઠોર કામળ આદિની વિચારણાને
રોકનાર.

२ रसेन्द्रिय संवरणः—ज्वरान्, खाद, पाद, तीक्ष्ण, गन्ध, कडु,
कषाय, निजेर तरङ्ग भ्रान्ति अभ्रान्तिनो रोकनार.

3 भाषाद्वय संस्करणः - सुगमं अथवा दुर्गमं तस्य प्रेम ३ निरस्तकार
नसी भवति।

૪. ગરુડાચરિત્ર મંત્રપુત્ર: આખંખના નિપત્ર સારી જોડી આકૃતિ નરે

4. મોરબીના સત્તાવાર સંસ્કરણ સંગ્રહ કે અસાધ્ય તાબી તરફ ધ્યાન કે

ନିମ୍ନ:

१. वर्षा ऋतु : (१) अतिशय वर्षा होना न चाहते
 २. वर्षा ऋतु : (२) अतिशय वर्षा होना न चाहते
 ३. वर्षा ऋतु : (३) अतिशय वर्षा होना न चाहते

પાઠ ૬મો.

તદ્ નવ વિદ્ બ્રહ્મચરે ગુપ્તિ ધરે: તથા નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્ય ગુપ્તિને ધારણ કરનાર.

નવ બ્રહ્મચર્ય ગુપ્તિઓ આ પ્રમાણે:—

૧ વસતિ ગુપ્તિ:—આં સ્ત્રી, પુરુષ, પશુઓ અને નપુંસકો રહેતા હોય તેની જગ્યાએ રહે નહીં.

૨ કથા ગુપ્તિ:—આં પૂરુષની અને પુરુષ સ્ત્રીની વાત કરવી નહીં. અથવા એકાન્તે વાત કરે નહીં.

૩ આસન ગુપ્તિ:—આં પૂરુષના અને પુરુષ સ્ત્રીના બેસવા સુવાના પાટ પાટલા વિગેરે હોય ત્યાં તેના ઉપર પછી અડતાલીસ મિનિટ સુધી બેસે નહીં.

૪ રૂપગુપ્તિ:—આં પૂરુષનાં અને મુરુગ સ્ત્રીના અવયવો સરામ દષ્ટિથી જુએ નહીં,

૫ દિડારથાન ગુપ્તિ:—સ્ત્રી પુરુષ ત્યાં રમતા હોય ત્યાં બીન કે પડદાને આંતરે રહે નહીં;

૬ પૂર્વભોગ ગુપ્તિ:—બ્રહ્મચર્ય લીધા પહેલાં સ્ત્રી પુરુષ જે જે રમતો કરી હોય તે સંભારવી નહીં.

૭ સ્તિવ્રતાર ગુપ્તિ:—અડ રસ પોષક ખોરાક ખાય નહીં.

૮ આત્યાદાર ગુપ્તિ:—હુકમ પછી અકળાતુ ખાય નહીં.

૯ ત્રિભૂષા ગુપ્તિ:—શરીર મુશોભિત દેખાય તેવું કરે નહીં. આ ગુપ્તિ-માંજ ત્યાગી બ્રહ્મચારીને સ્નાનથી શરૂ કરીને શરીર શોભાવવાની બધી ક્રિયા કરવાની મનાઈ છે.

અઉવિદ્ હસાય મુક્કો:—આર પ્રકારના કષાયોને છોડી દેનાર;

કપાયો—આત્મ ગુણાન્ કપન્તીતિ કપાય: આત્મ ગુણો ઉપર દટકો મારે તે કપાય. અથવા આત્માને સંસારમાં ખેંચી લેતો તે કપાય—ક્રોધ, માન, માયા, લોભ

મમ્ય અહારસ ગુણેલિં સંજુતો—આ અદાર ગુણોથી યુક્ત.

મનોયત્ન:—

- (૧) નવ બ્રહ્મચર્ય ગુપ્તિનાં નામો કયાં? (૨) ગુપ્તિઓ ન પાળે તો શું થાય? (૩) પૂરુષપૂરી નવે ગુપ્તિઓ કેને કેને પાળવી જોઈએ? (૪) નવે ગુપ્તિના નામોના અર્થ શું?

- ૧ ધર્મા સંમિતિ રસ્તે ચાલતાં જોઈને અહિંસા પૂર્વક ચાલવું, ખેસવું, ઉઠવું અને સુવું વિગેરે ઉ. કુલ્લક મુનિ
- ૨ ભાષાં સંમિતિ—વિચારીને કોઈને પણ હાની ન થાય તેમ બોલવું. ઉ૦—અલવરના ભૈરવ શાહ.
- ૩ એષણા સંમિતિ—ભિક્ષા દોષ વગરની લેવી. ઉ —ગૌતમ સ્વામિ.
- ૪ ભંડમત્ત આદાન નિક્ખેવણ સંમિતિ—પોતાને વાપરવાનાં વાસણો અને માનકપાત્રો, વગાદિ ઉપકરણો વિગેરે અહિંસા પૂર્વક લેવાં મુકવાં ઉ૦—વલ્લભ ચીરીરાજ.
- ૫ પારિષ્ઠાપનિકા સંમિતિ—નિર્જીવ સ્વચ્છ જળ્યા હોય ત્યાં થુંકવું, પાણી રેડવું, ઝાડે કે પેસાળે જવું વિગેરે, ઉ૦—દંઢણ કંકણિ.
- ત્રણ ગુપ્તિઓ આ પ્રમાણે—
 મનોગુપ્તિ:—આત્મધ્યાન કે રૌદ્ર ધ્યાનથી મનને અટકાવવું, ઉ૦ રોગીનું દારૂડીઓ.
 વચનગુપ્તિ:—જેનાથી હિંસા કલેશ વિગેરે ન થાય તેવી હિત મિત અને સત્ય વાણી બોલવી. ઉ નેપોલીયન બોનાપાર્ટ.
 કાયગુપ્તિ:—શરીરને સાધ્વાચાર મુજબ બે દરકારીથી હક્કનચક્કન કરવું. ઉ૦ ચોદો બ્રહ્મચારી ઉ૦ દારૂડીઓ, વંકચૂલ.
 ઉપલી આઠ બાબતોને શાસ્ત્રમાં આઠ પ્રવચન માતાને નામે ઓળખાવી છે.
- છત્તીસ ગુણો ગુરૂ મજઝ:—આ છત્તીસ ગુણવાળા મારા ગુરૂ છે.

ઈતિ સ્થાપના સૂત્ર વિવરણ સમાપ્ત.

શબ્દાર્થ.

ઉપકરણ—સાધન ગુપ્તિ—જોપવવું, છુપાવવું. આત્મ—શરીરની પીડાથી ઉત્પન્ન થએલી વિચારમાળા. રૌદ્ર—મનની પીડાથી ઉત્પન્ન થએલી વિચારમાળા.

પ્રવચન શાસ્ત્ર આગમ શાસ્ત્રને ઉત્પન્ન કરનારી માતા.

આ પાઠ માટે શિક્ષકે પ્રશ્નો ઉપજાવવા અને વિદ્યાર્થીને થએલા જ્ઞાનની ખાતરી કરવી.

અભ્યંતર તપ—છ પ્રકારે થાય છે તે આ પ્રમાણે:—

- ૧ પ્રાયશ્ચિત્ત તપ—થએલા પાપનું શાસ્ત્રાનુ પ્રમાણે ગુરના કુદેવા મુજબ તપ કરવું તે.
- ૨ વિનય તપ—કોર શાસન સામે નમ્રતા વિવેક સહનશીલતા રૂપ તપ ઉં અંદરશિષ્ય
- ૩ વૈયાવૃત્ય તપ—ઘરડા વિદ્વાન વહિવ રોગી બાકક વિગેરેની સમસ્યા સામવતી. ઉં—આહુબલી.
- ૪ સ્વાધ્યાય તપ—બહેલો અભ્યાસ પુનરાવર્તન કરવો. ઉં - માષ્તુ સમુનિ.
- ૫ ઉત્સર્ગ તપ—શરીર વચન અને મનની હલનચલન ક્રિયા અંધ કરીને ધ્યાન કરવું ઉં મુદર્શન શેઠ
- ૬ ધ્યાન તપ—કોઈ પણ ક્રિયાને અંધ કર્યા વગર ધ્યાન એક ચિત્તા કરવી ઉં સતીસુભદ્રા તપ કરવો કરાવવો કરનાને ઉત્સેજન આપવું અને તપસ્વીનો સહાર કરવો બાલકકાર તપ કરનાર ખિમ કપિની વાત સાંભળો.
- ૫ વીર્યાચાર—પોતાનું ધનગળ, બુદ્ધિગળ, પક્ષગળ, શરીરગળ જ્ઞાનગળ વાણીગળ, સત્તાગળ વિગેરેને સદ્ધર્મ કાર્યમાં વાપરવાં જેમ અલવરના ભૈરવશાહ કચ્છ ભદ્રેશ્વરના જગડુશાહ, અંભાતના વિજયપાલ અને રાજપાલ દીલ્હીમાં સમરાશાહ અને સારંગશાહ અને સોરઠના મુખા—સજ્જનસિંહ વિગેરે.

મનોચત્ન: —

- (૧) આચાર એટલે શું ? (૨) પાંચે આચારોના શબ્દાર્થ કયો.
- (૩) જ્ઞાનાચારનાં કામો કરનારની વાતો કહો, (૪) સતી સુભદ્રાને ધ્યાન તપથી શું લાભ થયો ? (૫) મુદર્શન શેઠે ઉત્સર્ગ તપ શી રીતે કર્યો ? (૬) મસતુસ મુનિને સ્વાધ્યાય તપથી શો લાભ થયો ? (૭) આહુબલી રાજાએ કેની અને કેવી ચાકરી કરી હતી ? (૮) મગનાચાહ જગડુશાહ અને ભૈરવશાહે વિજયપાલ રાજપાલે ધનગળથી શું શું કામો કર્યો હતાં ? (૯) સત્તાગળથી કાણે શું કર્યું હતું ?

—(૧)—

પાઠ ૧૨મો.

પાંચ મહિમાવાન ગુનો: પાંચ મહિમા અને વાજ મુખિ મુક્ત.

પાંચ મહિમાવાન આ પ્રમાણે:—

- ૧ ધર્મા સંમિતિ રસ્તે ચાલતાં જોઈને અહિંસા પૂર્વક ચાલવું, ખેસવું ઉઠવું અને સુવું વિગેરે ઉ. છુદ્ધક મુનિ
- ૨ ભાષા સંમિતિ—વિચારીને કાઠને પણ હાની ન થાય તેમ જોલવું ઉં—અલવરના ભૈરવ શાહ.
- ૩ એપણા સંમિતિ—ભિક્ષા દોષ વગરની લેવી. ઉ —ગૌતમ સ્વામિ
- ૪ ભંડમત્ત આદાન નિક્ખેવણ સંમિતિ—પોતાને વાપરવાનાં વાસણ અને માઠકપાત્રો, વસ્ત્રાદિ ઉપકરણો વિગેરે અહિંસા પૂર્વક લેવું મુકવાં ઉં—વદલ ચીરીરાજા.
- ૫ પારિષ્ઠાપનિકા સંમિતિ—નિર્જન સ્થળ જગ્યા હોય ત્યાં યુકત વાણી રેડવું, ઝાડે કે પેસાળે જવું વિગેરે, ઉં—હંદણ મંદિર.
- ત્રણ ગુપ્તિઓ આ પ્રમાણે—
- મનોગુપ્તિ:—આત્મધ્યાન કે રૌદ્ર ધ્યાનથી મનને અટકાવવું, ઉં રાગી દાડીઓ.
- વચનગુપ્તિ:—જેનાથી હિંસા કલેશ વિગેરે ન થાય તેવી હિત મિત આ સત્ય વાણી જોલવી. ઉ નેપોલીયન જોનાપાટ.
- કાયગુપ્તિ:—શરીરને સાધ્વાચાર મુજબ ખે દરકારીથી હિંસનચલન કરવું ઉં થોદો થલચારી ઉં દાડીઓ, વંકચૂલ.
- ઉપલી આઠ બાબતોને શાસ્ત્રમાં આઠ પ્રવચન માતાને નાં જોળખાવી છે.
- છત્તીસ ગુણો ગુરૂ મજ્જ:—આ છત્તીસ ગુણવાળા મારા ગુરૂ છે.

ઈતિ સ્થાપના સૂત્ર વિવરણ સમાપ્ત.

શબ્દાર્થ.

ઉપકરણ—સાધન ગુપ્તિ—ગોપવયુ, છુપાવયુ. આત્—શરીરની પીડા ઉત્પન્ન થએલી વિચારમાળા. રૌદ્ર—મનની પીડાથી ઉત્પન્ન થએલ વિચારમાળા.

પ્રવચન શાસ્ત્ર આગમ શાસ્ત્રને ઉત્પન્ન કરનારી માતા.

આ પાઠ માટે શિક્ષકે પ્રશ્નો ઉપજાવવા અને વિદ્યાર્થીને થએલ માનની ખાતરી કરવી.

અમ્યંતર તપ—૭ પ્રકારે થાય છે તે આ પ્રમાણે:—

६ प्रायश्चित्त तप—यज्जेता पापानुं शास्त्रानां प्रमाणे शुद्धतां श्रेयसां
तप इत्युं ते.

२ विनय तप—इसारे शासन सागे नम्रता विवेक सदनशीलता ३५
३० वांछुदशिय

३. वैशाखस्य तपः—पञ्च विद्वान् पण्डित श्रेणी आसन् विवेचनीयम्
स.प.प. १०—आद्युपसर्गः.

૧ દેશાધ્યાય તથા—અંગેના અભ્યાસ પુનરાવર્તન કરેલો. ઉત્તર - મ
તમમુનિ.

५ श्री-सर्गोत्तरां च -- श्रीरामायणम् । मननीयमनमनमना शिवा यथा ।
'मन' इति उक्तं मुनिभिः शेषः

१. ध्यान तपः—येन यत्नं ध्याने गये इति नगर ध्यान ओषधे मि
रति उक्त सतीमुपयदा

[illegible][illegible]

1. 凡在本行開辦之各項業務，均應遵守本行所定之各項規章，並應隨時注意本行所定之各項規章，如有違反者，應即停止該項業務，並應隨時注意本行所定之各項規章，如有違反者，應即停止該項業務。

[illegible]

(૨૨)

ધર્મા સમિતિ રસ્તે ચાલતાં જોઈને અહિંસા પૂર્વક ચાલવું, બેસવું, ઉઠવું અને મુવું વિગેરે ઉ. હુદ્લક મુનિ
ભાષા સમિતિ—વિચારીને કોઈને પણ હાની ન થાય તેમ જોઈવું.

ઉ૦—અલપરના ભૈરવ શાહ.

એપણા સમિતિ—લિલા દોષ વગરની લેવી. ઉ —ગૌતમ સ્વામિ.
ભંડમત્ત આદાન નિક્ખેવણ સમિતિ—પોતાને વાપરવાનાં વાસણો
અને માનકપાત્રો, વસ્ત્રાદિ ઉપકરણો વિગેરે અહિંસા પૂર્વક લેવાં
મુકવાં ઉ૦—વલ્લભ ચીરીરાજ.

પારિઠાપનિકા સમિતિ—નિર્જીવ સ્વચ્છ જગ્યા હોય ત્યાં થુંકવું,
પાણી રેડવું, ઝાડે કે પેસાળે જવું વિગેરે, ઉ૦—દંડણ મહિ.

ગુપ્તિઓ આ પ્રમાણે—

માગુપ્તિ:—આત્મધ્યાન કે રૌદ્ર ધ્યાનથી મનને અટકાવવું, ઉ૦ રોગીનું
દારૂડીઓ.

પ્રત્યુપ્તિ:—જોનાથી હિંસા કલેશ વિગેરે ન થાય તેવી હિત મિત અને
સત્ય વાણી બોલવી. ઉ નેપોલીયન જોનાપાટ.

પશુપ્તિ:—શરીરને સાધ્યાચાર મુજબ બે દરકારીથી હલનચલન કરવું.
ઉ૦ ચોદો બ્રહ્મચારી ઉ૦ દારૂડીઓ, વંકચૂડ.

ઉપલી આઠ બાળતોને શાસ્ત્રમાં આઠ પ્રવચન માતાને નામે
જોળખાવી છે.

ત્રીસ ગુણો ગુરૂ મજ્ઞ:—આ છત્રીસ ગુણવાળા મારા ગુરૂ છે.

ઈતિ સ્થાપના મૂત્ર વિવરણ સમાપ્ત.

શબ્દાર્થ.

પદરણુ—સાધન ગુપ્તિ—ગોપવવું, છુપાવવું. આત્મ—શરીરની પીડાથી
ઉત્પન્ન થએલી વિચારમાળા. રૌદ્ર—મનની પીડાથી ઉત્પન્ન થએલી
વિચારમાળા.

વચન શાસ્ત્ર આગમ શાસ્ત્રને ઉત્પન્ન કરનારી માતા.

આ પાઠ માટે શિક્ષકે પ્રશ્નો ઉપજાવવા અને વિદ્યાર્થીને થએલા
જ્ઞાનની ખાત્રી કરવી.

નમો ઉવજ્ઞાયાયઃ—આખા જગતે આગમ શાસ્ત્ર બગવાનનાં નમસ્કાર આપ્યાં. આગમ શાસ્ત્ર ને ત્રીપંકરોએ ઉપદેશોનાં એક ગણપતિ—ગણપત મહાનાંને ગાંધારી પુત્રેનાં પિતાવીર આગમે સર્વ સાધુ સાધ્વીજ્ઞાને અભ્યાસ કરાવે તે ઉપાખ્યાન શાસ્ત્રમાં તેમના પગથીસ ગુણો બતાવ્યા છે તે આ પ્રમાણે અગીઆ અંગરસત્રો આ પ્રમાણે—

- ૧ આચારાંગ સૂત્રઃ—નિર્ગથ્ય શ્રમણોના નિશ્ચય નામને અનુસરી આચારો બતાવ્યા છે.
- ૨ મુચગાંગ સૂત્રઃ—ભગવાન મહાવીરના વખતમાં ચાલતા ચિનયકા ક્રિયાવાદી અક્રિયાવાદીના મતોનું ખંડન છે જેની સંખ્યા ૩૬૩
- ૩ ઠાણાંગ સૂત્રઃ—સ્થાનોના કમથી નત્ય વિચારણા છે.
- ૪ સમવાયાંગ સૂત્રઃ—સમસ્ત આગમ શાસ્ત્રના વિષયોને એક કમથી સંક્ષિપ્તમાં વર્ણવ્યા છે.
- ૫ વિવાહપન્નતિ સૂત્ર ઉર્દે ભગવતી સૂત્ર—આ સૂત્રમાં ગૌ વિગેરે મુનિઓએ શ્રાવકોએ અને શ્રાવિકાઓએ પુછેલા છુટકે પોના જવાબો છે.
- ૬ જ્ઞાતાધર્મ કથાસૂત્ર આમાં કેકલીક કથાઓ છે.
- ૭ ઉપાસક દશાંગ સૂત્ર - મહાવીર ભગવાનના મૂળ્ય સમૃદ્ધિમાન ધારી દસ શ્રાવકોની વાતો છે.
- ૮ અંતગડ દશાંગ સૂત્ર—જે શ્રમણોને મૃત્યુ સમયે કેવળજ્ઞાન થવ મોક્ષ થયો હતો તેમની વાતો છે.
- ૯ પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂત્ર - શાસ્ત્રની જુદી જુદી 'આગતોનું' વિવરણ
- ૧૦ અજુત્તરોવવાર્ધ સૂત્ર—મહાવીર ભગવાનના જે શિષ્યો પાંચ અનુત વિમાન નામે સ્વર્ગમાં જન્મ્યા તેમની વાતો છે.
- ૧૧ વિપાક સૂત્ર—આમાં મહાવીર ભગવાને કહેલાં પાપનાં ક્રોધ ૨ પુણ્યનાં ક્રોધ વર્ણવ્યાં છે.

આર ઉપાંગસૂત્રો આ પ્રમાણે—

- ૧ ઉવવાઞ્ચ સૂત્ર ૨ રાયખસેણી સૂત્ર ૩ જીવજીવાભિગ સૂત્ર ૪ પન્નવણા સૂત્ર. ૫ જંબુદ્વિપન્નતિ સૂત્ર ૬ ચ પન્નતિ સૂત્ર. ૭ મુરપત્તિ સૂત્ર. ૮ કપિઆ સૂત્ર ૯ કાયવ

સિયા સૂત્ર. ૧૦ પુષ્કિયા સૂત્ર. ૧૧ પુષ્કિયડિસિયા સૂત્ર.
૧૨ વહ્નિદશા સૂત્ર. ૨૪ કરણ પિત્તરી. ૨૫ ચરણ સિત્તરી.

કપાંગ મૂત્રોના વિષયો સક્ષિપ્ત જાણવા રૂપવિજયજીની રચેલી પિસ્તાલીસ
આગમ પૂજા વાંચો ચરણ અને કરણ સિત્તરીનો વિષય વધારે
મૂલ્ય હોવાથી અહિં આપ્યો નથી.

મગ્નુતિ:—જૈન શ્વેતાંગર મૂર્તિ પૂજક સંઘમાં પાંચ અંગો સાથે પિસ્તાલીસ
આગમ મૂત્રો ઉપરાંત ણીજા પણ પવનના મૂત્રો આગમશાસ્ત્ર તરીકે
માન્ય છે. પાંચ અંગો આ પ્રમાણે:—

મૂત્ર-ચૂર્ણી, નિયુક્તિ, ટીકા, ભાષ્ય, દીપિકા, અવયૂરિ, આ નામોમાં
પ્રથમનાં બે અંગો પ્રાકૃત ભાષામાં છે બાકીનાં સંસ્કૃત ભાષામાં છે.

—(૧૦)—

પાઠ ૧૪મો.

નમો લોએ સવ્ય સાહુણું:—મનુષ્ય લોકમાં રહેલા સર્વ સાધુઓને
નમસ્કાર થાઓ.

લોક:—મૃત્યુલોક ઉદ્દે અઢી દ્વિપ-જંબૂદ્વિપ, ઘાતકી ખંડ દ્વિપ, પુષ્કરાર્ધ
દ્વિપોમાં આવેલી પંદર કર્મભૂમિનાં ક્ષેત્રો.

સાધુઓનાં ણીજા નામો:—નિર્ઘ્રંથશ્રમણ, ક્ષમાશ્રમણ, જૈનશ્રમણ,
જૈનચતિ વિગેરે નિર્ઘ્રંથ શ્રમણોના શાસ્ત્રમાં સત્યાવીસ ગુણો
આ પ્રમાણે ગનાવ્યા છે—

(૧) પાંચ મહાવ્રતો પાળે, અર્થ સાથે નામો પાછળ આવી ગયાં છે.
(૨) રાત્રિભોજન વિરમણ વ્રત, (૩) છ કાય રક્ષક—હૃદયીકાય
માટી પત્થર વિગેરે ૮ અપકાય—પાણી, કુવા, વાવ, તળાવ, સરોવર
નદી ધરો ટાંકાં વિગેરેનું. (૯) તેહકાય—અગ્નિ, ઘાસનો લાકડાનો
કાયજાનો પત્થરી કાયજાનો ભડકે બળતો દીવા વીજળી વિગેરેનો,
(૧૦) વાઉકાય—પવનના જંતુઓ હણાય તેમ કરે નહીં. મોઢાની
ઉપજ વરાળથી મરતા જીવોના રક્ષણ માટે મુહપત્તિ હાથમાં રાખી
બોલતી વખત આડી રાખે (૧૧) વનસ્પતિકાય—આ બે જાતના
છે. ૧ ભૂમિકંદ-કંદમુલ અને વૃક્ષ વેલડીઓ સેવાલ વિગેરે.
(૧૨) ત્રસકાય—ત્રાસ પામે તે ત્રસકાય, બે ઈન્દ્રિયજીવો, ત્રણ ઈન્દ્રિયો-
વાળો જીવો, ચાર ઈન્દ્રિયવાળો જીવો, પાંચ ઈન્દ્રિયવાળો જીવો દિપદ

(२४)

ગતુષ્પદ, યજ્ઞચર, યજ્ઞચર, ખેચર ઉરપરિસંપન્ન સુપરિસર્પ વિગેરે
છમે કાયના પ્રાણીઓનું હંકે વર્ણન શાંતિસૂરિએ કરેલા છે
વિચાર પ્રકરણમાં છે. નિસ્તારથી જાણવાની છજાવાળાએ છવા-
છવાભિગમ સત્તેવું. આમાંના કાષ્ઠિણુ પ્રાણોને મારે નહીં.
(૧૩ થી ૧૭) પાંચ ઇંદ્રિઓને કાણુમાં રાખે, ઇંદ્રિઓના નામ
અને તેનાં કાર્યો જાણવાની ગયાં છે. (૧૮) લોભનિબ્રહ્-પોતાના
મનને કાષ્ઠિણુ જાળવવામાં લોભાનુ અટકાવે. (૧૯) ક્રમાશીલતા -
ક્રમા રહે તેથી સતત જગ્યાસ કરે. (૨૦) મનનિબ્રહ્-મનમાં
ચના સંકલ્પ નિહાળીને અટકાવી શબ નિવારણા અને તલા
મિત્તવાન કરે.

the 1000th anniversary of the birth of Christ (1000) - 1000 AD

१५३ २५३॥

૨૧) પ્રવિશેષતા: એવાને વાપરતાનાં વસ્ત્રા, પાંખાં વાસણો, વસતિ-
ગ્રામ્ય વિગેરે સાદુ મળે. એવી વસ્ત્ર વાપરતાં ખરેખર નાજરે
જાણતા પાત્ર વાપરે કેમકે તેમાં એક જાતનું સ્ત્રી મળે કે એમાં
કેમ નો નવી જાણ્યા સાથે નહીં.

१. अथर्ववेद अथर्वसंहिता अथर्वश्रौतसंहिता अथर्वगृह्यसंहिता अथर्वब्राह्मण अथर्वसूक्त अथर्ववेद अथर्वसंहिता अथर्वश्रौतसंहिता अथर्वगृह्यसंहिता अथर्वब्राह्मण अथर्वसूक्त

[illegible]

1. 1990年10月10日，在北京市召开的“中国环境与发展”会议上，中国代表向国际社会提出了“中国环境与发展十大对策”。

... and the first of the ... ..

... ..

મહાશયેનું પણ સેવન કરવું. મહેલે નિમણ કર્યા હોય તો મહેલ
કોરી કરાવવા આરંભ અધિકાર છે. મહેલનું કાર્ય પોતાના આચારી
આચાર્ય અને સત્ચાર્ય મંત્રી સુધીય કરવું. સ્ત્રીપુરુષોને તરફ
નં મંત્ર હોય.

૩૬- જોમતિયા નિવાસ મેઘડી સિવાય હૈ. તેમજ પાતળી પાને
જેવું પણ તેનું કાજથી નહીં અને પહેલું કાજીનેજ. મહેલારી કરવી,
અથવા મિલેન સુખના અર્થેના મહેલ નહીં. અથવા ત્યાગીશ્યાના
આચારીના મહેલામણું કરીશું તો મેળના આચારીની અચારીમાં
મેળે મુકી મહેલ નહીં.

મનોપાત્ર:

(૧) મહેલ કરવું અને આચાર્ય મહેલનું કરવું. (૨) આચાર્ય
મંત્ર મુ. ન. ૧૫. (૩) મહેલ કરવું અને મંત્ર. (૪) અધ્યક્ષ એટલે
મંત્ર. (૫) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. સ્ત્રીપુરુષ અને કમ
અધ્યક્ષ ન કરવું. (૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૧૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૧૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૧૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૧૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૧૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૧૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૧૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૧૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૧૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૧૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૨૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૨૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૨૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૨૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૨૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૨૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૨૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૨૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૨૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૨૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૩૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૩૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૩૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૩૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૩૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૩૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૩૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૩૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૩૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૩૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૪૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૪૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૪૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૪૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૪૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૪૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૪૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૪૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૪૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૪૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૫૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૫૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૫૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૫૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૫૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૫૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૫૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૫૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૫૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૫૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૬૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૬૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૬૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૬૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૬૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૬૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૬૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૬૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૬૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૬૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૭૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૭૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૭૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૭૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૭૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૭૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૭૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૭૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૭૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૭૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૮૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૮૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૮૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૮૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૮૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૮૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૮૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૮૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૮૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૮૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૯૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૯૧) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૯૨) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૯૩) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૯૪) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૯૫) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૯૬) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૯૭) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૯૮) મહેલ કરવાને માન્ય નામ. (૯૯) મહેલ કરવાને
માન્ય નામ. (૧૦૦) મહેલ કરવાને માન્ય નામ.

પાઠ ૧૬મો.

વૈષ્ણવો આજ્ઞાપાત્રો નિહાળે - મુદ્ધપાત્ર, ધર્મધ્વજ, હંદ.

આજ્ઞાપાત્રો પાંચ પદોમાંથી માર પદો કરીને પાત્રીઓનાં છે. અને
કેટલાં સિદ્ધ કરીને વિનાના છે, એટલે તેઓનાં પાંચપણ સાચીની
કિંમત કરવી નથી. પાત્રીના આરંભમાં અધિકાર એટલે તોમંત્ર ૧
કરવું માની લેવાથી તેઓ આ સાધનોની જરૂર રહેતી નથી. તેથી
તેઓ પાત્રો આ નિયામો દેવતાં નથી. બાકી તમામ તેમના કિંમત
આ નિયામો દેવ છે. ધર્મધ્વજ એટલે ઓપો સાધુને જેસના
હિંમત મારે જુમિ આપ કરવાનું સાધન છે. આ ઓપો હિંમતી વજુલી
છત્રી ૧ કરવાની અને તેનું માથું કરી અને છત્રી સાથે બનીએ

વાપરનાર જિનકદિય નિર્મથ અમણ કહેવાય છે. તેઓ ઘણે ભાગે વનમાંજ રહે છે. માત્ર લિલ્લા માટેજ ગામમાં આવે છે તેઓ સદંતર વસ્ત્ર વિનાના હોય એવું નથી પણ તેઓ વસ્ત્રનો ઉપયોગ જરૂર જોઈલોજ કરે છે. પાતો-લાકડાનાં બનાવેલાં હોય છે.

મજ્જુતિ:—મુહુપત્તિ—અમણ ખતે અમણીઓને હંગેશાં વાપરવાની હોય છે ત્યારે ગૃહસ્થ સ્ત્રી-પુરુષોને તો ધાર્મિક ક્રિયા-સમાયક, પ્રતિક્રમણ, અને પૌષ્ઠમાં વાપરવાની હોય છે. અમણ ધર્મના ઘણા કડક નિયમો છે. તેમાં શરીરના સુખની દરકાર કરવાની હોતી નથી. ગણ વહેવાર સાથે રહેવાનું હોવાથી અને માનપ્રકૃતિ વિષમ હોવાથી પ્રત્યેક મનુષ્ય ધર્મને લાયક બને. તેવા હેતુ પૂર્વક તેમાં નિયમો ઘડેલા છે. ધર્મ વિશ્વ કલ્યાણકર હોવાથી લોકાચારમાં નિંદાય નહીં તેમ કરવા પણ શાસ્ત્રમાં આજ્ઞા છે. તેથી જ્યાં જે દેશકાળને અનુસરી જે કરવું ગોચ્ય જણાય તે શાસ્ત્રાજ્ઞાને અબાધિત રાખીને કરવાની પણ આજ્ઞા છે, ને તે અમણો કરી શકે છે.

મનોચત્તન:—

(૧) અમણો ડાંડો શાથી રાખે છે ? (૨) ઓઘો એટલે શું ?, અને તેનું ખીચું નામ શું ? (૩) શું અમણો લોક સમાજની ચાકરી કરતા હશે ? (૪) ખીચી કોઈ રંગ પસંદ ન કરતાં કથો ચુનો કેમ પસંદ કર્યો ?

—(૧)—

પાઠ ૧૮મો.

અમણોના વંદન પ્રકાર.

[illegible]

३ द्वादशा वर्गं वंदनः--शास्त्राणां पदानां विधिं पठान् अथ वंदनं
सूत्र-वाङ्मयं सूत्रं गोपीनां वंदनं कुरुते न भ्या वंदनं वा
वर्षनां दक्षिणं नरकनाशेषं पठेनां शक्तं वासुदेव शक्तमिश्रं
कृष्णचन्द्र देवते सातगी नरकीनां पठितव्यं वाप नैतं पापेनां
नाशं यत् भवति त्रीन् नारदोक्तं पठितव्यं पठेत्तु.

अत्राग्रे निमित्तादयान्ते मत्पञ्चाङ्गं च दत्ताम्.

અર્થ:—હે ક્ષમાશ્રમાણ ? વંદન કરાતો માટે પેનકિત-પ્રેમપૂર્વક નમો
નમોને ધ્યાનપૂર્વક એમીને ગરહકથી વંદન કરૂં છું.

૧ અહિં આપવામાં આવેલું શ્રાવણ વિદ્યાર્થીઓ માટે નથી પણ પ્રથમ મુજબ અર્થ કરનારા વિદ્વાનોનું ધ્યાન અપાવવા માટે છે.

જગત્ પ્રવૃત્તિ અવધારજ એવો છે કે માણસને લીટી લીટી દોરવાજ પ્રયત્ન કરે છે પરંતુ સત્ય જ્ઞાન થાય છે ત્યારે તે કાંટાની માફક ખાતર કાઢવા સાચક કરે છે. પછી તેમ કરનાં બધે શરીરનું સોડી અને ગામડી પણ જોડે જાય જીવણિજીવજી નિમિલિત્યામ્ નો અર્થ પાપ વ્યાપારનો ત્યાગ કરીને, એવો કરવામાં આવે છે, અર્થ ખરી રીતે અહીં કરવામાં આવતી ક્રિયા અને મનુષ્યને હૃદય ભાવનાથી જુદો પડે છે વંદન કરવાના વખતે બીજાં કામે તે કરી શકવાનોજ નથી એ વસ્તુ કહી દેખાડવાનો અર્થજ શે છે? તેથી અમે જે અર્થ ક્યો છે તે વિચારપૂર્વક શબ્દ કોશના આધારે ક્યો છે તે આ પ્રમાણે છે:—

जाव जाव=दयं परिणामे मज्जायाण्यधारणे चेह । विशे ३५११
णया १. ७) प्रा० श ३० य० ४४३ भाषि. विद्या ३५५३

દીકામાં પ્રમાણ પ્રસિદ્ધ છે કે આયરિય અણુકમ્પાવ ગચ્છો
અણુકમ્પિઓ આ અનુકંપા શબ્દનો અર્થ ભક્તિજ દીકાકારોએ
કર્ચો છે અહિં પ્રેમસૂચક ભક્તિ સિવાય બીજું હોય નહીં.

જિ - નિપતન અને નિયમ (ટાં ૧૦) આધિક્ય અને અતિશય (ઉત્ત ૧
વિપા ૦ ૧-૨) અદ્યતા-અધુતા (પણ્હ ૧-૪) પ્રાં ૨૦ મં ૫૦
૪૮૦ અહિં મેં નિપતન સૂચક નીચો નમીને અર્થ કર્યો છે.
છતાં અધિક પ્રેમથી અને નમતાથી એ બે અર્થો પણ ત્યાં થઈ
શકે છે.

કયા-દ્યૈ ચિંતા કરવી ધ્યાન કરવું (હિં ૪-૬) પ્રાં ૨૦ મં ૫૦ ૪૫૬
આને આધારે જ ધ્યાનપૂર્વક અર્થ અમ્લદિગ્ધ છે, તે સાથે એટલું
પણ સ્પષ્ટ છે કે વ્યંજનમાં પણ જ નહીં પણ જ છે. તેને બદલે
આપણે આખો જિજ્ઞાસા શબ્દ ચાલુ રૂપમાં રાખીએ તો પ્રાં ૨૦
મં ૫૦ ૪૮૦માં પણ ચિન્તના અને નિરીક્ષણ અર્થમાં છે. તે
પણ ધ્યાન એટલે મન-વચન-કાયાનું એકીકરણ-ઉપયોગ સૂચક છે.
નિસિદ્ધિ આ શબ્દનો કાં ૧૦ અન્ય ક્યાપાર ત્યાગ (સમં)
સ્વાધ્યાયભૂ મેં કુમાં પાવ વ્યાપાર ત્યાગ અર્થો છે અહિં તો પંચાંગ
પ્રણિપાત એકા વિના થતો નથી માટે અન્ય આધારોથી નિપદીઠાન
સમયે ગણધરોને માટે-જે અર્થ થાય છે તેજ ઉચિત છે. ૫૦ ૫૧૨
વિશેષ ચર્ચા અન્ય સ્થાને કરીશું,

સમગ્નિતિ:—અહિં જનાવેજાં પામે શ્રમણો હોવાથી તેમને નમન કરતાં
પ્રણિપાત સૂત્ર અને શુક્રવંદનના સૂત્રનો ઉપયોગ થઈ શકે છે પરંતુ
ત્યાં સુધી વિધિપૂર્વક શ્રમણ વેશનો સ્વીકાર ન કર્યો હોય ત્યાં સુધી
ભાવ શ્રમણ હોય તો પણ તેને માટે આ સૂત્રનો ઉપયોગ થઈ
શકે નહીં પરંતુ જો તેમ કરવામાં આવે તો તે આગમ શાસ્ત્રના
મૌલિક સિદ્ધાન્તોથી વિરુદ્ધ છે,

પાઠ ૧૯મો

શુક્રનું મહત્વ.

દ્રુહા.

શુક્ર દીવો શુક્ર દેવતા. શુક્ર વૈદ્ય વિજ્ઞાન;

શુક્ર શુક્રાને આપતો જગમાં એક મુખ્ય; ૧

પ્રશ્ન : જો માતા પિતાના વચનનું પાલન ન કરાય તો શું થાય ?
 જવાબ : જો માતા પિતાના વચનનું પાલન ન કરાય તો તેમની પાસેથી શસ્ત્રાત્મક શિક્ષણ મળે છે.

માતા પિતાની વાત

ગરબાના પ્રસંગ અને નિર્ધારિત પ્રસંગો વચ્ચેના સંબંધો
 "પાલનને મદદગાર" સ્વરૂપે નિર્ધારિત પ્રસંગો વચ્ચેના સંબંધો
 મુજબી જરૂર મદદગારી છે.

(૧) માતા પિતા (૨) પિતા પિતા (૩) માતા પિતાની વચન પાલન
 કરવા પાસે મુજબી (૪) પિતા પાસે મુજબી પાલનનાં નિર્ધારિત પ્રસંગો
 નમરનો પ્રદ મદદગાર (૬) પાલનના પ્રસંગ.

* ૧ માતા પિતાના ગરબા સંસ્કાર નિર્ધારિત

૧ પ્રાતઃકાળમાં હોય પ્રથમ માતા અને પિતાને પહેલે નમસ્કાર કરવો
 અને તેમના આશિર્વાદ સાંભળવો, (૨) માતા પિતાની આજ્ઞા મુજબ
 ખાંડ પીવા જવા આવવા જવા ભેજવામાં નહીં. (૩) જરૂર
 પોતાનાથી બની શકે તેટલું તેમની આજ્ઞા મુજબ કામ કરી આપવું.
 (૪) પોતાનું કામ પોતે કરવું જમ્યા કામ આવે જરૂર પડે તેમની
 પાસે કરાવવું હોય તો મધુર વચનથી જરૂર કરવું. (૫) કામ
 કરવાની તેમની ઈચ્છા ન હોય તો કદી ફીસ જાણવું કે અપશબ્દ
 બોલવું નહીં. (૬) માતા પિતાને તુચ્છ અને દુઃકાર કરીને બોલાવવા
 નહીં. (૭) તેમની પાસે પ્રવચનથી જુદું બોલવું નહીં. પિતા
 સન્માન માટે રાજકુમાર કુમાર અને માનનીય રાનરેન જીવન જુઓ.

* જ્યાં મુશ્કેલી આવે પોતાની મેજે હાથતુ આજ્ઞા આતુ પીતુ થાય ત્યાં
 મુશ્કેલી તેને તેઓના વિનયની અંતરે હોતી નથી તેના આજ્ઞાને સંસ્કારની
 શરૂઆત માતાએ કરવી પડે છે. વિનય શું ? તે આજ્ઞાના કાર્તે

વારંવાર બોલવું પડે છે માતાએ જન્મથીજ સવારમાં ઉઠી પિતાને પગે લગાડવું જોઈએ પછી પિતા માતાના હાથમાંથી બાળકને સ્વર્ધ માતાને પગે લગાડી તેનો આશિર્વાદ સંભળાવવો જોઈએ, એ વખતે બાળક ભલે ન સમજતું હોય પણ તેમ કરવાથીજ બાળકને વિનયની રીતની ખબર પડે છે તેને શરમ કે નવાઈ જેવું કાંઈ રહેતું નથી. તેથી સ્વાભાવિક રીતેજ તેને વિનયની રીત આવડે છે. માતા પિતા પ્રત્યે અને પિતા માતા પ્રત્યે નમ્ર અને મધુર કેમ બોલવું તે શીખવવું જોઈએ. કદાચ બાળક બોલવામાં ભૂલ કરે તો તે સુધરાવીને બોલાવવું જોઈએ. આમ કરવાથી તે સાત વર્ષનો થતાં નિશાળના મહેતાજી પાસે જવા લાયક થાય છે તે વખતે પણ મહેતાજી સાથે કેવી નમ્રતાથી ભણવું તેની શીખામણુ આપવી. માતાએ પાંચમા મહિનાથીજ વિનયનું શિક્ષણ શરૂ કરવું જોઈએ. આશિર્વાદ વાંચ્યો આ પ્રમાણે:—

શતંજીવ, દીર્ઘાયુર્ભવ, સુખી થજો. જન્મ સંસ્કાર માટે ઉદાહરણ— મદ્રાસ.

પાઠ ૨૧મો.

તે કળા અને ધર્મપાઠક ગુરુઓના વિનય નિયમો: —

(૧) નિશાળમાં નિતિપાઠક હાજર હોય તો હાથ જોડી પ્રણામ અને ધર્મપાઠકને જયજિનેન્દ્ર કહેવા તેઓ હાજર ન હોય તો તેમને આવતા જોઈ ઉભા થઈ પ્રણામ કરવો. (૨) જે બાળક પોતે સમજી શક્યો ન હોય અથવા ભૂલી ગયો હોય તે તેમની પાસે જઈ નમ્રતાથી પુછવી. (૩) તેઓ જે શીખામણુ આપે તે બરાબર સ્મરણમાં રાખી વર્તનમાં મુકવી (૪) આજ્ઞા પાલક થવું. એજ વિદ્યા પ્રાપ્તિનો ઉપાય છે. (૫) ઉદ્ધતાઈ બેઠકારી મિથ્યાભિમાન મહેતાજી પાસે કરવો નહી. (૬) મહેતાજીને પ્રણામ એ વિદ્યા દેવિને નમસ્કાર સમજવો. ઉ. અર્જુન અને દ્રોણાચાર્ય. મગધ સમ્રાટ શ્રેણિક અને અંડાળ.

ધર્મપાઠક—પાઠશાળાનો શિક્ષક: —

નિશાળના મહેતાજીને દરજ્જે જીવન જરૂરીઆતની પ્રાપ્તિનો છે બ્યારે પાઠશાળાના શિક્ષકનો દરજ્જો તત્વ વિજ્ઞાન આત્મ કલ્યાણોપયોગી જ્ઞાન પ્રાપ્તિનો છે. ધર્મ પાઠકથી આ જન્મ અને પરજન્મનું

શ્રેય સાધવાના માર્ગો જરૂર છે પ્રકૃતિના નિયમો સમજાય છે એ
ધૈર્ય આવે છે તેમની પાસે જાણવા યોગ્ય વિષયો—પદારથક ચત્ર
અર્થે અંત વિધિ સાથે જીવવિચાર પ્રકરણ—ગ્રાણી વિજ્ઞાન તથા
તત્ત્વ પ્રકરણ—દ્રવ્ય વિજ્ઞાન દંડક પ્રકરણ—કર્મને લીધે જન્મે
થતી શિક્ષાઓનું વિભાજકરણ ક્ષેત્રસમાસ—ગુણોળ વિજ્ઞાન કર્મ
અંત્ય—શ્રેયન્ય સાથે જોડાએલા જરૂર દ્રવ્યનું જ્ઞાન તત્ત્વાર્થ સૂત્ર—કૃષ્ણ
જણાવેલા તમામ વિષયો આ એક પુસ્તકમાં છે.

૩ ધર્મોપદેશક ગુરૂની વિનય વિધિ:—નવકારમાં ગણાવેલા પાંચ
પૂરેા સર્વ ગુરૂઓજ છે પરંતુ માત્ર તેમના અધિકારમાં ફેર છે.
પોતાને ઘેર અથવા પોને જ્યાં હોઈ એ ત્યાં ક્ષમાશ્રમણ ગુરૂને
દેખતાંજ ઉડીને ઉભું થવું, એ કાય જોડી માથુ નમાવી મત્થમેણ
વંદામિ જોતવું પોતાને ઘેર આવના હોય તો પધારો ગુરૂજ કરી
વચન સત્કાર કરવો. પંચાગ પ્રણિપાત વંદન પાણી ધાપ, બોજન
પાણી વિગેરે તૈયાર હોય તો લેવા માટે વિનંતિ કરવી, દયા કે દય
માટે જોયનાં સાધનો આપવાં. અને જતી વખત પોતાના આંગણ
સુધી જઈ પધારજો એમ વિનય વાક્ય જોતવું. ઉપાશ્રયે જઈએ
તોજ ઉપદેશ સંભળામ એવો નિયમ નથી ઘેર આવેલા શ્રમણ
શ્રમણીઓને વિનંતિ પૂર્વક પાટ પાટલો મુખી જોડી ઉપદેશ સંભળા
વળા વિનંતિ કરી શકાય.

૪મા શ્રમણ ગુરૂઆધી થતો લાભ:—તેઓ શાસ્ત્રાધ્યાયન કરી પોતાના
આચાર વિચારો પાળી તેમા શો લાભ છે તે સમજાય છે, ધર્મપાક
પામેથી જ્ઞાન અને કર્મનું ગુણ મળે છે. અને ધર્મગુરૂ પામેથી
આદિત ગુણ મળે છે અને જન કર્મનમાં ઉમેરો થાય છે. તેમનાં
નાસ્તિક જોડે આપણને તે પ્રમાણે કરવાની કચ્છ થતાં પરિણામે
જીવનનું મુખ્ય મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય છે.

૫મા શ્રમણ ગુરૂના સંપર્કમાં શ્રમણ અથવા આચાર્ય—ગચ્છાચાર્ય નવ
વર્ગ છે જેમ નિર્વાણ શંકરચાર્ય ક્રિશ્ચિયનોને પાપ, મુસ્લમાનોને
મકાના અર્પકો, વેળુઓને આવાંઈઓ, તેમજ પરસ્પર વિનંતિ
વગરકરનાર છે કે કશમનુ હોય કે નહીં, ના હોય કે પુણ્ય ના
જોડે મુખની સ્વચ્છતા ગુણને ફેર મુક ધર્મ, જ્ઞાન કર્મનવારિકા
મળેલું ના હોય તેવા દરજ્જા ગુરૂજ ગુરૂ માની વિનય મલક
વળા જન જોડે જીવનનાં મોક્ષમાં મોંઘા લાભ છે તે મળાવે

તેના પ્રત્યે પ્રેમ પણ ન રાખે તે કૃતદન કહેવાય.

પાઠ ૨૨મો.

નવકારમાં બતાવેલાં તત્ત્વો કેટલી રીતે પૂજ્ય છે ?

પરમાત્માની પૂજ્યતાં ચાર રીતે ગનાય છે નામ, મૂર્તિ, દ્રવ્ય, ભાવ અને શાસ્ત્રોએ નિદેશ નામ આપ્યું છે તેથી ૧ નામનિદેશ, સ્થાપના-મૂર્તિનિદેશ, દ્રવ્યનિદેશ-અતિમ રૂપે પ્રથમ પૂજ્ય માનવું ભાવનિદેશ-એતો પહેલાના ત્રણેથી પરિપૂર્ણ સાક્ષાત્ ઉપરના ચારે પ્રકારો જગતના તમામ પદાર્થોને લાગુ થાય છે તેમાંનું એક પણ કશું કશું તે જગતના પ્રાકૃતિક નિયમથી વિરુદ્ધ છે. શબ્દ વ્યાખ્યા આ પ્રમાણે -

નામ નિદેશ:-જનુ માનને તેના આકાર કે ગુણ જોયા વિના નામ જોઈ કરી ઓળખવું તે. ઉ-જેમ કોઈ બાળક-બાળીકા જન્મ્યાં તું નામ ચંપક કે ચંપકમાળા પાડ્યું. ચંપક એ ઝાડનું નામ છે અને ચંપકમાળા એ તેનાં ફુલોને બેગાં કરી દોરાથી ગુથ્યાં હોય તું નામ છે. પણ છાંકરા છોડીનાં નામમાં જેમાંનું એકે ન હોવા છતાં તે તે નામેજ ઓળખાય છે એ વાત જગતનાં તમામ માણસો મુદ્દ કરે છે.

સ્થાપના નિદેશ:-પદાર્થનો આકાર જોઈ તેના જેવીજ આકૃતિ બનાવવી તેને મૂળ પદાર્થની બરાબર એજ નામે માનવી જેમ કે હાથી ભાડે પંખી વિગેરે, માટી, લાકડું, પત્થર ધાતુ કાગળ કે છાંયા ચિત્રથી તરીકે ઓળખવું. આ પણ જગતમાં કબૂલ થએલો સિદ્ધાંત છે.

દ્રવ્ય નિદેશ:-જેનું નામ કે આકાર ન થયો હોય પણ તેનું છેલ્લું સ્વરૂપ જે થવાનું હોય તે ચતાં પહેલાં તે તરીકે માનવું જેમ ચક્રવર્તિ રાજા બરતે ભાવી જિનેશ્વરના પામનાર પોતાના પુત્ર મરીચીને બાણીને તેમને દ્રવ્યજિન તરીકે તમન કયું. અથવા ધઉંના લોટની માંધેલી કણક રોટલી કે સેવા ક્યાં પહેલાંજ તે નામે સંબોધાય છે. વિગેરે.

ભાવ નિદેશ:-પદાર્થના નામ, આકાર, દ્રવ્ય અને ગુણો વિદ્યમાન હોય તે. જિનેશ્વરમાં નિદેશ સિદ્ધાંતની ઘટના-

જન કે અરિહંત એવું નામ તેને સાક્ષાત્ જેલુનું પવિત્ર અને પૂજ્ય માનવું તે નામનિદેશ.

૨ તીર્થ કરે હવના હના તે વળતે તેમની નંવી આદૃતિ હતી તેની
ગનાથી સાક્ષાત્ જોટલું માનવું તે સ્થાપના નિર્દેશ મૂર્તિની પૂજા
તે સાક્ષાત્ પૂજ્યા જણાવે છે અને તેથી આત્માને વિશુદ્ધ સ્વરૂપે
ખ્યાલ આવતો હોવાથી તે આત્માની દર્શન શક્તિની શુદ્ધિનું નિમિત્ત
થાય છે સૂત્રગ્રંથોમાં સ્વર્ગસ્થ શાશ્વત મૂર્તિઓ દેવો ઠારા પૂજની
હોવાનાં ઉદ્ઘાટરણો મળે છે.

પત્થર ઉપર કાષ્ઠાએકા લેખોના આધારે પણ ભગવાન મહાવીરના સમયથી
મૂર્તિ મનાતી હતી. તેની ખાત્રી આપતો એક લેખ અશ્વમેરના
મંથરાલયમાં છે, તે ભગવાનના નિર્વાણથી ચોર્યાસીમા વર્ષનો છે
આ લેખ પહેલાં ચિતોડ પાસે આવેલી માન્જિમિકા નામે ઉત્તર
નગરીના ખંડેરમાંથી જડ્યો છે. ખીજુ પ્રમાણ સોરઠમાં આવેલા
જુનાગઢની તળેટીમાં ખડક ઉપર લખેલા મૌર્યવંશી રાજા અશોક
ઉદે સંપ્રતિએ કાઢેલા ચૌદ હુકમોમાં આઠમા શાસનમાં લખ્યું છે
કે જાણણ સમણાણં દંસણે એટલે પરમેશ્વરત્વ પામેલા શ્રમણ-
તીર્થ કરનાં દર્શન. આ પણ મૂર્તિપૂજા પ્રાચિન કાળથી હોવાનો
પુરાવો છે. જૈન ઇતિહાસ મુજબ બ્રાહ્મણ શબ્દનું આદરૂપ માહળ
છે માહણનો અર્થ તીર્થ કર પણ થાય છે અને તેનું રૂપાંતર
બ્રાહ્મણ થયો છે. આ નિર્દેશના બે પ્રકાર છે તે આગળ જુઓ.

પાઠ ૨૩મો.

૧ આશ્લેષિત સ્થાપના નિર્દેશ:—પત્થર, કાકડુ, ગાટી, ઘાતુ, ચિત્ર
વિગેરેમાંથી અરિહંતની મૂર્તિ તૈયાર થતાંજ તેને અરિહંતને નામે
જોળખતી, પરંતુ જો તેને પૂજવી હોય તો શાસ્ત્રમાં ગનાવેલી
વિધિ પ્રમાણે પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા કર્યા પછી અરિહંત તરીકે જતાં સુધી
તે આદૃતિ નષ્ટ ન થાય ત્યાં સુધી કાંઈપણ વિધિ કર્યા વિના પૂજ
શકાય છે.

ઈત્થર સ્થાપના નિર્દેશ:—આ સ્થાપના જ્યાં જરૂર હોય ત્યારે પાં
હાથમાં ગનાવેલી વિધિ પ્રમાણે થાય છે અને ક્રિયા પૂરિ થાય એટલે
સ્થાપના કરવું પડે છે આ સ્થાપના દેવ અથવા ગુરૂની મૂર્તિ ચિત્ર
વિગેરેની થાય છે દેવાલયોમાં શરૂજય, ઝીરનાર, આખી
મંત્રતજાગર વિગેરે મળે તેનાં ચિત્ર કે પદ હોય જો તેની

વિષે જેવું જ મનિષી કરી ન આવે છતાં તેને વંદન નમનાદિ દિવા
કરી દેવ તે સ્થાપન વિધિ કરીનેજ કરવી અને કાંઈપણ ન મેળવ
નાં કરવાની જરૂર દેવ તે ગારિતના કાંઈપણ ઉપકરણની કરવી
કે નવકાર પાળીની કરવી અને સ્થાપરી જાનવું ઉપકરણ દોવાથી ગૃહ-
સ્થાપનામાં કામ ચાલી શકે નહીં.

દ્રવ્યોક્તિ વિદાનાનું કહેવું છે કે ગાયુ પ્રથમ સ્થાપરી સ્થાપનાની છે તે
કેઈ પ્રમાણ વિના દેવ નથી મારે આ માનવા મોખ્ય નથી.
સ્થાપનામાં કેમ ગારિતોત્તર અધિકાર છે અને જાન-દર્શન તેમાં
અંતર્લિપ્ત માનિયાં છે પણ જાનદર્શનમાં ગારિત અનર્લિપ્ત થઈ
સકતું નથી. ગારિત એ જાન આધારને મુગ્ધ છે. અને જાન
આધારોત્તર ગૃહ વડીકેના અધિકાર છે. એટલે જાનના ઉપકરણની
સ્થાપના કેઈ અજ્ઞાન જગનામા મહ મુગ્ધી છે તેને મુગ્ધ સિદ્ધાંત
સમજવા પડી શ્યાં કરવાનો કાઈ અર્થ નથી.

દૃશ્યચિન્તન: - ગારી થનાર તીર્થ કરવી મુનિ કરવી, તેમની મુનિ
જનાવી પૂજની તે દૃશ્યચિન્તન જેમ કે અલ. ૧૫૬ પર્યંત ઉપર અકથર્તિ
રાજ્ય ભરતે ગોવીશ તીર્થ કરવી માપ અને તર્જ પ્રમાણે મુનિઓ
કરવી પડે તેમ

ભાષાચિન્તન: - જેમ પોતેજ તીર્થ કરે તેમાં મમવસરણમાં વિગ્રહિત
દેવ, નામ પણ તીર્થ કરે આશર અને કવ્ય પણ તેમ, એટલે અથા
નિર્લેપા આ નિરોપામા મમામ જ્ઞપ છે
આ નવકાર અને લેગમ્મમા નામ જિતની રતુનિ છે આ ચારે
દૃષ્ટિએ જેઓ જિતેમ રને ન માંતે તે જગના પ્રાકૃતિક નિયમને
નોંધે છે તે જનશાસ્ત્રનાથી વિરુદ્ધ છે.

પાઠ: રજ્ઞે.

શ્રમણ થવાનો હેતુ અને અંયમ તપની જરૂર.
નવકારના પાંચ પદોમાં જનાવેલા પ્રાણ શરીર ધારી ત્યાગી છે તે
ત્યાગલું કારણ: -
જગતમાં અનુભવાતાં મુખે પરિણામે દુઃખરૂપ હોય છે તેથી
અને તેની પાછળ આવતું દુઃખ અને નાશવંત છે. આત્મા
છે તે આત્મચુલ્લે પણ સાશ્વત છે અને તેનાથી થનાર શુ-

ધાન્ય, ઘર, આર, વાડી, આડી અને લાડી તથા રાજ્યેભવ વિગેરે
ત્યાગ કરીને શ્રમણ થયા સંયમ તથા તપ સ્વીકાર્યો.

સંયમ:—અરોગ્યર પાળવાના નિયમ અથવા આત્મચુલ્લોની સમાવત
મેળવવા માટે લીધેલી પ્રતિજ્ઞા.

સંયમનું ક્ષેત્ર:—આવતાં પાપોને અટકાવવાં.

તપ:—જો પ્રકારે પ્રાણતપ અને અભ્યંતર તપ જુનાં સંયમ
પાપોનો નાશ કરે તેવી ક્રિયા તે તપ.

પાપ:—જે કર્મોનું દુઃખરૂપ પરિણામ આવે તે મુખ:—જે કર્મોનું
સુખરૂપ પરિણામ આવે તે પુણ્ય.

પાંડ રખમો.

કર્મ વ્યાખ્યા અને તેને ઉત્પન્ન થવાનાં કારણો:—

સિદ્ધાન્ત—કર્મ એટલે જીવ વડે શરીર કે મન વડે જે કંઈ પણ
કામ કરાય તે.

કર્મ ઉત્પન્ન થવાનાં સાધનો—કર્મક્રમ પ્રાપ્તિને પ્રાપ્ત થએલી દૈર્ઘ્યિયો
પાપક્રમ અને ભોગ માટે જોઈતી જરૂરીઆતોના કારણે ઉત્પન્ન થયેલા

અભિ-મસિ-કસિ એ પાપ આપારથી ઉત્પન્ન થએલા નવતાર
પાપ નવકાર એ આદાર મનવના વ્યાપારો જેનાથી અકાર વળી

પાપો જેવાથી ઉત્પન્ન થએલા અકાર પાપો આ પ્રમાણે છે—
ક્રોધ, મોહ, માંસ, મેલુન, પરિશ્રદ્ધ, ક્રોધ, માન, માયા, મોહ,

માન, માયા, મોહ, અભ્યાસ, મેલુન-માડી, રતિ-ગિતિ, અભિ-
મસિ-કસિ એવાં ચાર પાપકાર, મિત્રાત્વ શત્રુ-વેદ્યથી અભિ-
મસિ-કસિ એવાં ચાર પાપકાર, આ પાપકારોનાં કર્મ

કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ
કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ

કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ
કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ

કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ
કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ

કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ
કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ

કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ
કર્મકારણોનાં અભ્યાસ સહ્યુ અવતરણ આ પાપકારોનાં કર્મ

આહ રહ્યો.

કર્મનાં નામ અને સ્વભાવ—

જ્ઞાનાવરણીય: આજે પોટા પાંચે કોય તેવું છે (૨) દર્શના-
વરણીય કર્મ—રાજને જોયા ચાહનારને અટકાવનાર દારપાળ-
ગોળીયા જેવું છે (૩) મોહનીય કર્મ—માણસ દાર પીવાથી
જેમ ભાન ભૂલી જાય છે તેમ ભાન ભૂલાવનાર છે. તેના બે પ્રકાર
છે. ૧ દર્શનમોહનીય ૨ ચારિત્ર મોહનીય—આ બન્નેમાં પહેલું
સત્ય સ્વરૂપ ઉપર શ્રદ્ધા આવવા દેતું નથી ત્યારે બીજું સદ્વર્તન
કરવા દેતું નથી

વેદનીય કર્મ: તરવારની ધાર ઉપર ગોપડેલા મધને ચાટનારના
અનુભવ જેવું છે ઉં કોઈ માણસે સવારે કે સાંજે સુંદર ખીસ
ભાતની રસાંતી ખાધી પરંતુ થોડાજ વખત પછી ખાડા, ઉઘટી
કે તાવ આવે તેની માફક (૫) આયુષ્ય કર્મ:—ગુન્ડેગારને હેડ
ખેડી કે દોરડાના બંધન જેવું છે, જે મુદત પુરી થએજ છુટી થકે
છે. (૬) નામકર્મ—નન દમ્ભિત વિવિધ ચિત્ર ચિત્રરત્નાર ચિતારા
જેવું છે. જેથી સુરૂપ, કુરૂપ, કાળુ, ઘોળુ, સુવડ, અણધડ વિગેરે
થાય છે. (૭) ગોત્રકર્મ કુબારે ઘડેલા ઘડા જેવું છે. જેમકે
ગાંડવો, ઘડવું, માટલી. ગાગર, માણ, ગોળી તેમજ તેલ, ઘી, દાર
મધ પાણી વિગેરે ભરવા ઉપરથી પડતા પ્રકારો, (૮) અંતરાય
કર્મ—સાર કે ખોટું કામ કરવામાં આવતી નડાર, ઉં દાન-
આપવા ઇચ્છનાર રાજને ભંડારી બહાનાં ગતાવી શકે તેમ.

આહ રહ્યો

જ્ઞાનાવરણીકર્મ સંવ્યયનાં કારણો.

૨૪મામાં કર્મોત્પત્તિનાં કારણો ૧૮ છે પરંતુ આઠ કર્મોમાં પહેલું
જ્ઞાનાવરણીય કર્મ કેવી રીતે ઉત્પન્ન થાય છે તેનાં ૭ કારણો
આ પ્રમાણે છે.

પ્રત્યનિક્ત્ય:—શત્રૂતા જેમ કોઈ માણસ ભણતો કોય તેને ખરાં ખોટાં
બહાનાં બતાવી શત્રૂતા કરવી (૨) ઉપધાત મારવું, કોઈ ભણતો
કોય તે પોતાથી વધારે ભણી ન જાય તેવા વિચારથી મારવું. (૩)

નિહ્ય શુર ચોરી—જેની પાસે પોતે ભણ્યો હોય તેના કરતાં પોતે ઉત્તમ દરજ્જે પામ્યા પછી કોઈ પુછે કે તમે અભ્યાસ કેની પાસે કર્યો ? તે વખતે ભણાવનારનું નામ ન દેતાં કોઈ મોટા વિદ્વાનનું નામ દેવું અથવા કોઈ કાંઈ પુછે વા જ્ઞાનનું સાધન માગે ત્યારે નથી જાણતો, કે નથી કહેવું (૪) પ્રદેષ અથવા અમહુમાન જ્ઞાન જ્ઞાની જ્ઞાનનાં સાધન પ્રત્યે દેવ રાખવો જેમ ઘરડી સ્ત્રીઓ પુરૂષો અને ગામડીઓ ભણેલા ઉપર દેવ કરી કક્કો આપે છે તે. (૫) અંતરાય—ભણનાર ન ભણી શકે તેમ કરવું. (૬) આશા-તના—જ્ઞાનીની આશાતના—ઉપરનાં પાંચે કારણથી જ્ઞાનીનું અપમાન કરવું. નમતા ન રાખવી. જ્ઞાનની આશાતના—ચોપ-ડીઓ ફાડવી, પગ મુકવો, કચરવી, ફેંકવી, થુંક લગાડવું, દેવતા મુકી ગાળવું, ભણનાર પાસેથી ખુંચાવી લેવું શાસ્ત્રમાં જનાવેલું તપ અને વિધિ ક્યાં વિના ભણવું (૭) માત્સર્ય—આવડવા છતાં ભણનારને ભણાવવું નહીં. (૮) અકાળ—સૂર્યોદય અને સૂર્ય-મધ્યાહને એક એક મુહૂર્ત, શરીર વસ્ત્ર મકાન અને આજીવન પ્રદેશ અપવિત્ર હોય, અકાળ વૃષ્ટિ મડકુ નહીં ભણવા કાપક વળા છે. વિશેષ વાત શાસ્ત્રમાં દેવ્યજન ભેદ સૂત્રના કે માથાના આકારને ઉપદેશ સૂત્રની મોજવા. ખૂલ છતાં સુધારતી નહીં (૯) મળ આપતથી નિરહ અર્થ કરવો (૧૧) જી-માપનો તેમજ અર્થને ઉત્તરની નાખવો. આ પ્રમ-વરણીય અને આરિત્રાવરણીય કર્મને ઉત્પન્ન થ-તેનું વિવેચન આત્યાર આલોચનામાં જુએ

પાઠ રૂઢી.

મારજુવાદ - કારજુવાદ જનતામાં ખાતર નાના મોટા તમા-
મના જે ને કારજુવાદ આ પ્રમાણે છે -

નિદાન - કારજુ વિના કાર્ય થાય નહીં. કારજુ પંચક-
ક કારજુવાદ - કારજુ નામની ઉત્પત્તિ કાર્ય થાય જેમ -
કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ
કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ કારજુ

શકે નહીં. જેમ કે કાચુ કે રોકેલું ખીજ ઉગી શકે નહીં, વા વંચ્યા કાકવંચ્યા પ્રેશિન બર્તકા, મૃતપતિકા વિગેરે કે નિયતિવાદ કાળ અને સ્વભાવ હોવા છતાં કાર્યોત્પત્તિ થવાનીજ ન હોય તો તે ન થાય. જેમકે ખેતરમાં બરેબર વખતે નાવ્યું હોય ખીજ સાર હોય પણ કાતરા પડે, એક આવે, કે અનિચ્છિતી ધોવાઈ જાય. ૪ પુર્વ-કૃત કર્મવાદ પૂર્વે કરેલું કર્મ ન હોય તો પણ કાર્ય ન થય, જેમકે-ખેતર વખતે ગાયે, ખીજ ઉગે, પાક પામી થાય. ૫-નુ લેવાના દિવસ પડેલા ચોર ચોરી જાય કે ખજાંગાં પડ્યું હોય ત્યાં સખત માનકુ થાય ૫ પુરુષાર્થવાદ-ઉપરનાં ચારે કારણો સિદ્ધ થાય તેવાં હોય પણ ઉદ્ભવજ ન કરે તો ન થાય. સર્વ કારણોને અને કાર્યને ભગવદ્ભાં કાળનાર પુરુષાર્થ છે જેમ કે જમીન રસાળ હોય, ખીજ સાર હોય, વખતસર વાવવાનાં સાધન હોય, હવા વૃષ્ટિ અનુકૂલ હોય, પણ પ્રથમ વાવવામાંજ આજસ કરે તો થોડું ફળ કે નિષ્ફળ જાય.

પાઠ ૨૯મો.

૧. પંચક સાથે જીવન વિચારણા—કર્મ ૩૫ જડ ચેતનના અનાદિ સંયોગના પરિણામે-શિક્ષાગોલક ન્યાય મુજબ, જીવ સંસારની નાના પ્રકારની ચોનીઓમાં જન્મમરણાદિ કરતાં મનુષ્ય અવતર, આર્ય-કર્મભુમિની પ્રાપ્તિ, સતતે સતરૂપે યથાર્થ જ્ઞાનાર જાણનાર ઉપદેશનાર વીનરાત દેવની સત્યદેવ તરીકેની ઓળખાણ કૃત, શીલ, સંપત્તિ, નિરોગીતા, શક્તિ વિગેરે સર્વ મળ્યે છતાં ન થાય દેવ અને ગુરનાં ખામી ભરેલાં આદર્શો મળી જાય, તો આત્મદર્શનમાં ખામીજ આવે જેમકે શિવ, વિષ્ણુ-કૃષ્ણ, બ્રહ્મા, શક્તિ, ભૈરવ, કાલી, કાપાલીક વિગેરે ગુર-કીર્તનાર્થ અધોરી, ગુસ્તાંધ, સન્યાસી વિગેરે, જન્મે પ્રકારના આવા સમાગમમાંથી આત્મા ધર્મનેજ અધર્મ માની બેસે છે, તેમ ન થવા પામે તેટલા માટે વિશ્વના કલ્યાણ હેતુથી દેવ અને ગુરની ઓળખાણ મટે નવકારસૂત્ર જનાવ્યું છે તે આત્મગુણના આદર્શ રૂપના આલંબનથી આત્માના મૂળ ગુણો પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી તે એક કારણરૂપ છે

૨. પંચકનો નવકાર સાથે સમન્વય—૧. મનુષ્યાવતાર, આર્યદેશ, આર્યકૃત, મહાવીરોપદિષ્ટ આદ્રાદધર્મ પ્રાપ્તિ તે કાળ. વારંવાર

પરિણામી જનપ—આંગણનાં દેશનાં સાથે ગણેલાં, મેર આંગળીને
કરેલા, ગમરાવણા ચિત્તથી કરેલાં થોડું ફળ આપે છે.
૨ એ આત્માના કમચંદ્રોને દર દેશનાના સાધન રૂપ છે, અને
એનું પરિણામ આખું આનંદનું સ્થાન મોક્ષજ છે. પરંતુ સમગ્ર
જગત નિચિત્ર રૂઝિઓથી ભરેલું છે એટલે એકિં અને સ્વર્ગીય
મુશ્કાલાળને તેમની ભાવના મુજબ પણ દેશે છે. વિધિ અને સાધક
જોઈએ અને સદ્ગુણ પણ જોઈએ, તેની વિધિઓ વિનય વિતેક
પૂર્વક મેળવી શકશે. સ્વાર્થાધિતા અને કાલચુડાપણ અવશ્ય છે અને

પાઠ: ૩૫મો.

સચરાચર જગતનું નાનું કે મોટું, એક પણ પ્રાણી, એનું નથી કે જોતે
ધ્યાનની બાગતથી બહાર કાઢી નખાય. ધ્યાન ચાર પ્રકારે થાય છે.
આર્તધ્યાન, શૈલધ્યાન, ધર્મધ્યાન, શુક્લધ્યાન.

૧. આર્તધ્યાન—મનની ચિંતાથી ઉત્પન્ન થયેલી ત્રિચારમાળા. આ ધ્યાન
આખું વિશ્વ કરે છે એમ કહીએ તો ચાલે. શૈલધ્યાન—કોઈ માન,
માયા, લોભ, મોહ વિગેરેના પરિણામે ઉત્પન્ન થાય છે. જોઈ માણસ
ખુન વિગેરે પણ કરે છે. ધર્મધ્યાન—સામાન્ય રીતે ધાર્મિક વિષ-
યનાજ વિચારો કરવા શુક્લધ્યાન—દેવળ આત્મ તત્વનું ચિંતન
મનન અને નિદિધ્યાસન જનપ. એ ધર્મધ્યાન અને શુક્લધ્યાનનું પહેલું
પગથીયું છે ધ્યાન એ પ્રકારે થાય છે. ૧ સાલંબન, ૨ નિરા-
લંબન ધ્યાન કરવાની રીત:—શાન્ત એકાંત સ્થાનમાં સ્વચ્છ કપડાં
પહેરી પદાસન વાળી નેત્રો બંધ કરવાં પછી પોતાની મનઃકલ્પનાથી
નાખિથી જોગેલા આલંબન પાંખડીના કમળને જોવું. તેમાં મધ્યની
કર્ણિકામાં નવકારનું પદ અરિં મુકલું, પછી ચાર દિશાની પાંખડી-
ઓમાં ચાર મુકલાં અને વિદિશાની પાંખડીઓમાં ગાથાનાં ચાર પદો
જોડેલા પછી પ્રત્યેક પદના અનુક્રમે ગુણો સ્મરણ કરેલાં અને કમલ
ઉપર તમારા અંતરને સ્થિર કરેલાં આમ પોતાની મેળે ન થાય તો
તેવું જ મુંદર ચિત્ત કરી તે ઉપરથી ધ્યાન કરો, અથવા વીતરાગની
મૂર્તિ વિગેરેનું ધ્યાન તે સાલંબન ધ્યાન છે, કોઈપણ ક્રિયામાં
કરાતો કાઉસબ તે સાલંબન છે.

નિરાલંબન ધ્યાન—કોઈપણ આકૃતિના સાક્ષાત્કાર વિના ગતિ વચન,

નવકાર જાપનાં સાધન અને તેના પ્રકારો.

સાધન:—આંગળીના વેદા, સુતર સ્ફટિક, કાચ ચંદન ચાંદી સોનું ભેરખાં પરવાળાં, રૂદ્રાક્ષ વિગેરેના મણકાની માળાઓ જેવો જેતો રંગ તેવી માળાઓ જુદા જુદા કાર્યો માટે વપરાય છે. માળા ગણનારે પોતાનું મન, વચન અને શરીર નિયમાં રાખવાં, શરીરને કબજે રાખવા પદાસન કે ખડગાસન કરવું આ આસનોથી નિદ્રા અટકે છે. કાળ સુપુષ્ણા નાડીનો સવારે અને સાંજે સૂર્યોદયે અને સૂર્યાસ્ત વખતે એક એક મુહૂર્ત સ્થાન:—નિર્જન અને શાન્ત, મન-સ્થિર નિર્વિકલ્પ નવકાર વાળીના મણકા ૧૦૮ મેરૂ વિનાના જોધએ તેનું કારણ તમે પાંચ પદોના અર્થમાં ગુણનો સરવાળો કરશે એટલે સમજશે.

જાપ ત્રણ પ્રકારે થાય છે—૧ ભાષ્યજાપ ૨ ઉપાસુજાપ, ૩ માનસજાપ

૧ ભાષ્ય જાપ:—ખીજાઓ સાંભળે તેમ કે હોઠ ફફડાવી કરવો. ઉપાસુ-જાપ—મોઢુ બંધ કરી જીભ હઠાવતાં કરવો તે. જેને અંતર્જાપ જાપ પણ કહે છે. માનસ જાપ—હોઠ મુખ જીભનો ઉપયોગ કર્યા વિના મનની સહાયથી થતો જાપ, મન્ત્ર સાધનમાં આ ત્રણ પ્રકારના જાપો કામ આવે છે પણ મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે માનસ જાપ સિવાયના ખીજા જાપો ઓછા કામ આપે છે

ઉપાસુ જાપ—શાંતિક પૌષ્ટિક આકર્ષણ અને ઉચ્ચાટનાદિ ક્રિયાઓમાં કામ આવે છે

વેદાદી ગણવાની રીતો બે છે—નંદાવર્ત અને શંખાવર્ત આકૃતિ

સામૂહ્ય કે કેદમાંથી છુટવા માટે નવકારના પદો કે અક્ષરોને અ-એક ત્રાપ ગણવાથી મુક્ત થાય

જાપ કરનારે કરવો જોઈતો નિવેદ—માળા ગણનારે માળાને પોતાનાં અ અંગના કપડાંને અડવા દેવી નહીં તેમ માળા મુક્ત પોતાના હા છાતીથી ઉચો નીચો કે દૂર રાખવો નહીં.

જાતી કર્મોનો વર્ણુ સ્થામ છે તેનો નાશ કરવા અમણતા છે માટે
સાધૂ વર્ણુ સ્થામ છે. ૨ સ્થામતા જન્મને આગમજ્ઞાનની રમણીયતા
તેનનામાં મધુર પીચની જેમ મુશોભિત લાગે છે માટે ઉપાધ્યાયનો
વર્ણુનીલ છે. ૩ દીવાની સેડ મોહરૂપ તેજની સહાયથી દીવેટ વાટે
બળાને બીજાને અજવાળું આપે છે. ગેસને દડાડી મુકે છે તેમ
ધર્મોચાર્ય સંયમ તપરૂપ તેજ અને અગ્નિ વડે આત્મા વિશુદ્ધ થઈ
સર્વ દર્શન જ્ઞાનરૂપ દીપ શિખાની માફક બાજબીને બોધ આપે
અપાવે છે. જૂલતાને જૂલેલાઓને ધર્મ સમજાવી ફરી ધર્મમાં સ્થાપે
છે માટે આચાર્ય વર્ણુ પીળા માન્યા છે ઉદાહરણ મેઘકુમાર અને
મહાવીરશ્યામિ લેશ્યાઓ, ગદ્યો, કર્મો અને પરમેષ્ઠિના વર્ણુનો
પરસ્પર સંબંધ છે. તેથી પાંચ વર્ણુમાં તે સર્વનો સમાવેશ થાય
છે. જેને ગુરૂ પાસેથી વિધિ મેળવવાની ઇચ્છા હોય તેમણે આત્મગુણો
મેળવવા વિવેક, વિનય, સમ્યક્તા, પ્રેમ, ધૈર્ય, કૃતજ્ઞતા મન્ત્રની સદ્ગતિ
પણ આ ગુણો માગે છે. દયાળુતા અને પરગણુપણું ઉદાહરણ
જનુંઓ—મંત્રપ્રમુદરિમાંથી.

પાઠ હોમો.

નવકારમાં ગતાવેલા સ્વરૂપથી વિશુદ્ધ ગુણવાળા દેવ કે ગુરૂને પૂજવા
કે માનવા નહીં તેનું નામ સમક્તિગુણ કહેવાય છે તેના સરખા
અર્થવાળા શબ્દો સમ્યક્ત્વ, બોધિ, સંબોધિ.

અભ્યાસ કર્યા પછી કુળમાં આત્મા આવતા રીવાજ મુજબના ધર્મ-
બુદ્ધિથી કરાતા પર્વો, છોડવા જોઈએ તેવાને મિથ્યાત્વ—જુહાદાણું
કહેવું છે તેના બે પ્રકાર છે - ૧ દેવગત મિથ્યાત્વ, —૨ ગુરૂગત
મિથ્યાત્વ, આ બંને મિથ્યાત્વના બંને પ્રકાર છે ૧ લૌકિક દેવગત
મિથ્યાત્વ, ૨ લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ, ૨ લૌકિકગુરૂગત મિથ્યાત્વ
અને ૨ લોકોત્તર ગુરૂગત મિથ્યાત્વ.

૧ લૌકિક દેવગત મિથ્યાત્વ:—ગતાવેલા સ્વરૂપ વિશુદ્ધ ગુણ
આકૃતિવાળા તમામ દેવ દેવિઓ વિગેરેને માનવા.

૨ લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ:—આ જન્મની આશાઓ માટે
વીતરાગની માનતા પૂજા કરવી જેમ બોયણીના મલ્લીનાથ અને
અને કેસરીયાજી તેમજ જિનેશ્વરની મૂર્તિ અન્ય ધર્મવાળાએ નાંખાતરથી

કાયાની એકાગ્રતા તે આ નિરાકર અધ્યાસ આંગ્યો
ખુલ્લી રાખે તોપણ જ્યાં તેનું લક્ષ હોય તેજ જાણે, માંજ નહીં.

લય:—ધ્યાન કરતાં કરતાં ચિત્તની એકાગ્રતા એવી થાય કે તેની નજર
સમક્ષ ગમે તે થાય પણ તેનું ધ્યાન ખસે નહીં તેનુંજ નામ લય,
લંકાપતિ રાજા રાવણને એક હજાર વિદ્યાઓ સિદ્ધ થઈ હતી.

દ્યેય:—જેનું ધ્યાન કરી શકાય તે, ધ્યેયચાર પ્રકારે છે—પિંડસ્થ, પદસ્થ,
રૂપસ્થ, રૂપાતિત.

૧ પિંડસ્થ—આની પાંચ ધારણાઓ છે તે યોગશાસ્ત્રમાં જુઓ. તીર્થ કરનાં
જન્મને દેવોત્સવનો વિચાર કરી કરેલું ધ્યાન તે

૨ પદસ્થ—નવકારનાં પદો કે શાસ્ત્રનાં કોષપણ પવિત્ર પદોનું ધ્યાન અથવા
તીર્થ કરની શ્રમણાવરથાનું ધ્યાન.

૩ રૂપસ્થ—દેવોએ કેવળજ્ઞાન થવા જ્ઞાન ગનાવેજ્ઞા સમવસરણમાં ધર્મરાજ
તરીકે જે વૈભવયુક્ત ધ્યાન કરવું તે

૪ રૂપાતિત;—નિરંજન નિરાકાર સિદ્ધિનું ધ્યાન. એટલે અરિહતોની
નિર્વાણ અવસ્થા. જે આસને ભગવાન સિદ્ધતા પામ્યા હોય તે.
આનાથી જુદી આજ્ઞા અપાય, વિપાક અને સંસ્થાન એ રીતે ચાર
પ્રકારો છે તે યોગશાસ્ત્રમાંથી જુઓ.

ધ્યાન અને લયનું ક્ષણ—કોઈ પણ પ્રાણી આત્મધ્યાનમાં મૃત્યુ પામે તો
પશુના પામે રોદધ્યાનમાં મરે તો નરકમાં જન્મે, ધર્મધ્યાનમાં
મૃત્યુ થાય તો સ્વર્ગ ગમે અને શુક્લધ્યાનમાં મરણ થાય તો મોક્ષ
પામે. લય ધ્યાનની ઉત્કૃષ્ટ અવસ્થાનું નામ છે. નવકાર ચિંતનમાં
મન સ્થિર કરનારની અધોગતિ થતી નથી.

પૂજા કરતાં કોડ વંજો લાભ સ્તોત્ર પાડથી, કોડ સ્તોત્ર પાડથી એક વખતના
તપમાં, કોડ તપે એક ધ્યાનમાં અને કોડ ધ્યાને એક વખતના
તપથી થાય નવકારથી થએલા લાભના ઉં સુદર્શનારાજક્રમારી
મર્ત્ય વિવાઓ કળાઓ ધ્યાન મૌન અભ્યાસથીજ સિદ્ધ થાય છે
અભ્યાસ કરનારને કાંઈ અલસ નથી, મૃત્યુ કે અવગુણના જીવો
અભ્યાસ કરેલા તેવાજ અભ્યાસ ગણીના જન્મમાં પાત્ર થશે.

પાઠ ૩૬મો.

મુદ્રાતપ:—તેના વંજો અને કૈનુઓ, આત્માર્પ-પીઞા, ઉપાધ્યાય-નીલ,
માર્ગ-ગંગા એ.

૧ વનવાતી કર્મોત્તો વર્ણુ સ્વામ છે તેનો નાથ કરવા શ્રમણ્યતા છે મ સાધુ વર્ણુ સ્વામ છે. ૨ સ્વામતા નર્મને આગમજ્ઞાનની રમણીય તેનનામાં મધુર પીચની જેમ સુશોભિત લાગે છે માટે ઉપાધ્યાય વર્ણુનીલ છે. ૩ દીવાની સેડ મોહરૂપ તેજની સહાયથી દીવેટ વળાંને ખીજાને અજવાળું આપે છે. મેંસને હડાડી મુકે છે તે ધર્માચાર્ય સંયમ તપરૂપ તેજ અને અગ્નિ વડે આત્મા વિશુદ્ધ કરી સર્વ દર્શન જ્ઞાનરૂપ દીપ શિખાની માફક ખાજખોળે બોધ આપવાપાવે છે. જૂલતાને જૂલેલાઓને ધર્મ સમજાવી ફરી ધર્મમાં રથ છે માટે આચાર્ય વર્ણુ પીળા માન્યા છે ઉદાહરણ મેઘકુમાર મહાવીરસ્વામિ લેખ્યાઓ, ગ્રહો, કર્મો અને પરમેષ્ટિના વર્ણુ પરસ્પર સંબંધ છે. તેથી પાંચ વર્ણુમાં તે સર્વનો સમાવેશ થાય છે. જેને ગુરૂ પાસેથી વિધિ મેળવવાની ઇચ્છા હોય તેમણે આત્મજ્ઞ કેળવવા વિવેક, વિનય, સમ્યક્તા, પ્રેમ, ધૈર્ય, કૃતજ્ઞતા મન્ત્રની સદ્ગુણ પછુ આ ગુણો માગે છે. દયાળુતા અને પરગણુપણું ઉદાહરણ નુંઓ—મેલપમુંદરિમાંથી.

પાઠ હકમો.

અહિં નવકારમાં જતાવેલા સ્વરૂપોથી વિરૂદ્ધ ગુણુવાળા દેવ કે ગુરૂને પૂજા કે માનવા નહીં તેનું નામ સમક્તિગુણુ કહેવાય છે તેના સર્વ અર્થવાળા શબ્દો સમ્પાત્વ, બોધિ, સંબોધિ.

આ અભ્યાસ કર્યા પછી કુળમાં આત્મા આવતા રીવાજ મુજબના કાર્ય શુદ્ધિથી કરાતા પર્વો, છોડવા જેઘએ તેવાને મિથ્યાત્વ—જુલો કહેવું છે તેના બે પ્રકાર છે - ૧ દેવગત મિથ્યાત્વ, - ૨ ગુરૂગત મિથ્યાત્વ, આ બન્ને મિથ્યાત્વના બે પ્રકાર છે ૧ લોકિક દેવગત મિથ્યાત્વ, ૨ લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ, ૨ લોકિકગુરૂગત મિથ્યાત્વ અને ૨ લોકોત્તર ગુરૂગત મિથ્યાત્વ.

૧ લોકિક દેવગત મિથ્યાત્વ:—જતાવેલા સ્વરૂપ વિરૂદ્ધ આકૃતિવાળા તમામ દેવ દેવિઓ વિગેરેને માનવા

૨ લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ:—આ જન્મની આશાઓ પીતરાગની માનતા પૂજા કરવી જેમ બોયણીના મલીનાથ અને કેસરીયાજી તેમજ જિનેશ્વરની મૂર્તિ અન્ય ધર્મવાળાએ નાંખી

સામાયકસૂત્ર-સાર્થ.

૧ પાંચ મંગલ મહા સુયામંથ મુક્ત

નમો અરિહંતાણું—૧ અરિહંતને નમું છું. નમો સિદ્ધાણું—૨ સિદ્ધોને
નમું છું. નમો આયરિયાણું—૩ આચાર્યોને નમું છું. નમો
ઉવજ્જાયાણું—ઉપાધ્યાયોને નમું છું. નમો લોગે સવ્વ સાહુણું
વિશ્વવર્તિ સર્વ સાધુઓને નમું છું

અનુબુદ્ધવૃત્ત

ગોસો પાંચ નમુકારો—	શ્રવ્ય પાપપણામણો—
આ પાંચ નમસ્કારો.	સર્વ પાપનો નાશ કરનાર છે.
મંગલાણું ચ સવ્વેસિં—	પદમં હવઈ મંગલં ॥૧॥
સર્વ મંગલોમાં.	પહેલું મંગળ થાય છે.

૨ ગુરુત્વનામૃત

આચરિદ

પાંચિદિય સંવરણો, તહ નવ વિહ બંભચેર ગુત્તિ ધરો;
ચહ વિહ કસાય મુકો, ઈચ્છ અકારસ ગુણેહિં સંજુતો. ૧
અર્થ:—પાંચ ઈન્દ્રિયોને સમ્યક્ અટકાવનાર, તેમજ નવ પ્રકારની બ્રહ્મચર્ય
ગુણોને ધારણ કરનાર, ચાર પ્રકારના કપાઓને મુદ્રી દેનાર, એ
અદાર ગુણોથી યુક્ત.

પાંચ મહાવ્યય જુતો, પાંચ વિહાયાર પાલણ સમતથો;
પાંચ સમિઓ તિ ગુત્તો, છત્તીસ ગુણો ગુરૂ મજ્જ. ૨
અર્થ:—પાંચ મહાવ્રતોથી યુક્ત પાંચ પ્રકારના આચારો પાળવા સમર્થ,
ત્રણ ગુણો, અને પાંચ સમિનિઓથી યુક્ત મારા છત્તીસ ગુણવાળા
ગુરૂ છે.

૩ પળિવાય વંદસુત્ત.

ઇન્દ્રિયામિ ખમાસમણો વંદિઉં જાવ-ણિ-જાગ્ય
નિસિદ્ધિઆગ્યે મત્થઓણ વંદામિ. ૧

અર્થ:—હે ક્ષમાયુક્ત મનવાળા મુનિ ! ભક્તિ-પ્રેમથી વંદન માટે આસન
ઉપર બીરાજીશોને અત્યંત ધ્યાનપૂર્વક મસ્તકથી નમસ્કાર કરું છું

૪ જોગમંથસમળસુરસુપચ્છાસુત
 ધ્રુવકાર, સુહરાધ, સુહરેવસિ, સુહતવ-શરીર નિરાભાધ, મુહ
 સંજમ જતા-નિવ્વહકિ હકિ છે? સ્વામિ શાતા છે? ૭?
 ભત્તપાણીના લાભ દેને છે.
 અર્થ:—હે સ્વામિ! પોતાની ધ્રુવચાથી મુખે રાત્રિ, મુખે કિવમ તદન
 પીડા રહિત શરીરે મુખે તપ, મુખે સંયમ યાત્રા, નિવહો છો? ૭?

૫ પટ્ટિકમળસુવક્ષંધ.
 અન્યુપગમ સંપદા:—૧ ધ્રુવકારેણ સંદિસહ ભયવં ધરિયા વહિયં

પટિકમમિ? પ્રત્યં; ધ્રુવકારેણ આત્મા આપો. હું માર્ગમાં ગતિ
 અર્થ:—હે ભગવાન! પોતાની ધ્રુવચાથી આત્મા આપો. હું માર્ગમાં ગતિ
 કરતાં થએલા પાપોથી પાછો ફરવા ધ્રુવચું છું. (ગુરુ આજ્ઞા આપે—
 પટિકમેહ-પ્રતિકમળ કર) એટલે એમન ધ્રુવચું છું પટિકમવા,
 ૨ નિમિત્ત સંપદા:—ધરિયા વહિયાએ વિરાહભાએ ૨ અર્થ:—આકાતાં

૩ આધ હેતુ સંપદા:—મમણાગમણે—(૩) જવા આવવાથી.
 ૪ ધર્તર હેતુ સંપદા:—પાણુકમણે, બીયકમણે, હરિયકમણે, ઓસા-
 ઉત્તિગંપણુગ-દગ-મટ્ટી-મકકડા-મંતાણા મંકમણે; અર્થ:—પ્રાણી
 સમુહોને દાખ્યાં, બીજ સમુહોને દાખ્યા, લીલી વનસ્પતિને દાખ્યા,
 દાર ઉપર ચાલ્યો, કાચુ પાણીમાં અતે માટીના દગકા ઉપર ચાલ્યો.
 કરેળીઆના સમુહરૂપ ચપટ ગોળ સંપુટ દાખ્યું.

૫ સંક્રહ સંં—જેમે જીવા વિરાહિઆ; અર્થ:—એમાંના ને જીવોને
 મેં કુળી કર્યો હોય વા માર્યો હોય.
 ૬ જીવ સંં—એગિંદિયા, બેઈંદિયા, તેઈંદિયા, ચક્રિંદિયા, પંચિ-
 દિયા; અર્થ:—એકેદ્રિઓવાળા ને બીન્દ્રિઓવાળા, ત્રણ દ્રિઓવાળા,
 ચાર દ્રિઓવાળા, પાંચ દ્રિઓવાળા ને છદ્રિઓવાળા.

૭ વિરાધના સંં અભિહયા, વત્તિયા, લેસિયા, સંઘાઈયા, સંઘ-
 દિયા, પરિયાવિયા, કિલામિયા, ઉદવિયા, ઠાણાઓ ઠાણ
 સંકામિઆ જીવિયાઓ વયરેમિઆ તરમ મિન્દામિ હકક
 અર્થ:—માર્થો, બેમા કર્યો, કચર્યો, શરીરે શરીરે ચેળવ્યાં, હકકમાં લી
 પીડા ઉત્પન્ન કરી, વધુ નાસ પમાણા, એક સ્થાનેથી બી

સ્થાનમાં મકાના, જીવનવ્યથા વ્યુદ્ધા કમી, તેનું દુષ્કૃત ગાર મિત્રના આગ્રા
૮ પાવનિસાદ્ય સંપદા—તરસ ઉત્તરી કરજેણું, પાવનિસ કરજેણું
વિશેષાહીકરજેણું વિગ્રહલીકરજેણું પાવાણું કમ્ભાણું, નિગ્ધા-
યણુંકાઝે, કામિકાઉસગ્ગ; અર્થ:—તે પાવેની ઉત્તર ક્રિયા કરવા
માટે, પ્રાપ્તિ કરવા માટે, વિશેષન ક્રિયા કરવા માટે, શક્ય સ્વીત
કરવાને માટે, અને પાવકર્મોનો નાશ કરવાને માટે શરીર ક્રિયાનો
ત્યાગ કરી ૬' ૨૬' છ'.

પુલિકા

૯ અન્નથ ઉચસિએણું, નિસસિએણું. ખાધિએણું છીએણું જન્મ
મજેણું લહુએણું વાયનિયએણું લામલીએ પિત્તમુચ્છા
૧ અર્થ:—ખીછ જરૂરીઆતો, ઉચ્છવાસ આવે, નિશ્વાસ મુકાય છે
આવે, ખગાસુ આવે, જોડકાર આવે, અથો વાયુ ગતિ કરે
આવે અથવા પિત્તથી મુક્તિ આવે.

૧૦ મુહુમેલિઅંગ સંચાલેલિં મુહુમેલિં ખેલ સંચાલેલિં મુહુમે
લિલિં સંચાલેલિં. ૨. મુક્ત શરીર લાલવાથી મુક્ત સ્વેષ્મ સંગ
મુક્ત દષ્ટિ સંગરથી.

૧૧ એવમામજેલિં આગારેલિં અભગ્ગો અવિરાહિયો,
કાઉસગ્ગો—૩ અર્થ:—એ વિગેરે છુટથી અભંગ અને
વગરનો મારો કાઉસગ્ગ થાઓ.

૧૨ જવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુકારેણું ન પારેમિ:
જ્યાં સુધી અરિહંત ભગવાનને નમસ્કાર પૂર્વક પાર નહીં

૧૩ તાવ કાયં કાણેણું મોણેણું કાણેણું અપ્પાણું
અર્થ:—ત્યાં સુધી શરીરને સ્થાનથી ખસેડુ નહીં, મન
ખસેડુ નહીં અને આત્માને અન્ય કાર્યોથી અલગ રા

જામત્યથા

આર્ગાલંદ

લોગસ્સ ઉજ્જેઅગરે, ધમ્મતિત્થયરે જિણે
અરિહંતે કીત્તધ્ધસ્સં ચલ્લવીસંપિ કેવલી.

અર્થ:—વિશ્વના સમસ્ત પદાર્થોને પ્રકાશિત કરનારા, ધર્મ
કરનારા, રાગ દ્વેષ નિતનારા, વિશ્વમાન આજુ કાળમાં
અરિહંતોની સ્તુતિ કરીશ.

ઉસમ મજિયં એ વડે, સંભવ મગિજુદાણુ એ સુમર્ગ એ,
પુઠ્ઠાપપદં મુપારાં, જિણુ એ મંદાપદં વડે. ૨

અર્થ—અપામરેલ, અનિવત્તાય, મંબવતાય, અગિર્નન દેવ, મુપનિવાય
વંદન ૨૨ છું. પણ પ્રથુ સપારંનાર અને મંદાપદને વંદન ૨૩ છું.
મુખિલિં એ પુષ્કલં, સીન્ગલ-સિલ્લરંસ-વાચુપુલ્લરં એ;
વિમલ-મખુલં એ જિણુ, મમ્મ-સતિ એ વંદામિ. ૩

અર્થ—પુષ્પળી કળી જેવા દાંત જે જેમના તે સુખિનિવાય, સીન્ગલનાય
જેવાંસનાય, વાચુપુલ્લરંસ; વિમલનાય અનંતનાય જિન, અને મમ્મનાય
તમા સંતિનાયને વંદન ૨૪ છું.

કુદુ અરંગ મહિં, વડે મણિમુખ્યયં નગિનિલ્યં એ;
વંદામિ મિદુનેગિ, પારાં તલ વદ્ધમાણુ એ. ૪

અર્થ—કુમુનાય અરનાય મહિંમય મુનિમુખતરંગિ, અને નગિનિલેશ્વર
ને વંદન ૨૫ છું. અરિદુનેગિ પાર્શ્વનાય તેમજ વર્ધમાન જિનને
વંદન ૨૬ છું. ૪

ઝાવં મઝ અભિતુઆ, વિદુય રય મલા મલીણુ જર મરણા;
મહિ વીસપિ જિણુવરા, તિથયરા એ પચિયંતુ; ૫

અર્થ—ઝે પ્રમાણે મારાથી શુનિ કરાએલા, જેમણે રજ ને કર્મ ખંખેરી
નાળી મક્કતા ત્યાગ કર્યો છે અને તેથી મહાપણુ અને ગરણુ નારા
પામ્યાં છે તેવા મોલીસે જિનવરે તીર્થ કરે મારા ઉપર પ્રસન્ન
રાએ. ૫

કુતિઆ વદિઆ મદિયા; જે એ લોગરસા હાતમા શિદ્ધા;
આરુમ્મ બોદિલાણં, સમાદિ વરમુલ્લમં દિંતુ; ૬

અર્થ—જે પ્રમાણે મારા વડે કીર્તન કરાએલા, વંદાએલા મહાત્મ્ય મવાએલા
અને જેઓની વિશ્વમાં પણ હાતમા સિદ્ધ છે તેઓ મને નિરોગીના
બોધિતાન, અને શ્રેષ્ઠ સમાધિ આપો. ૬

અદરુ નિમ્મલયરા આધુએમુ અદિયં પયાસયરા;
સાગર વર મંલીરા, સિદ્ધાસિદ્ધિ મમ દિશંતુ. ૭

અર્થ—મંદ કરતાં પ્રથુ અત્યંત નિર્મલ, અર્થના કરતાં પ્રણુ અધિક પ્રકાસ-
નારા, મહાસાગરના જેવા મંલીર સિદ્ધો મને સિદ્ધિ આપો. ૭

નિર્માણ કરવામાં આવેલા પદ્મો, તેનાં ફાટા માટે ગિંદ્યા થાઓ
 નિર્માણ સંપન્ન—તરંગ ઉત્તરી કર્ણોણ; પાશ્વરિત કર્ણોણ
 નિર્માણીકરણોણ નિર્માણીકરણોણ પાશ્વરિત કર્ણોણ; નિર્મા-
 ણકુટોમ, હામિકાકરણો; અર્થ:—તે પાશ્વરિત કર્ણોણ કરવા
 માટે, આપણે કરવા માટે, નિર્માણ કરવા માટે, શરૂ કરી
 કરવાને માટે, અને પાશ્વરિતો નાશ કરવાને માટે શરીર કિયાને
 ત્યાગ કરી હું રહું છું.

પુલિકા

- ૮ અન્તર ઉપસિંગોણ, નિસસિંગોણ, આસિંગોણ છીન્નણ જલા-
 કોણોણ હુલોણ વાયનિસંગોણ લમલીંગે પિત્તકુશ્મણે.
- ૧ અર્થ:—“પીછ જરૂરીગાતો, ઉચ્ચવાસ આવે, નિશ્વાસ મુકાય છીન્ન
 આવે, જગામ આવે, ગોડકાર આવે, અથવા વાયુ ગતિ કરે ચક્ર
 આવે અથવા પિત્તથી મરણ આવે.”
- ૧૦ મુહુર્તેદિધ્યંગ સંગાલેહિં મુહુર્તેદિં જલ સંગાલેહિં મુહુર્તેદિં
 દ્વિહિ સંગાલેહિં. ૨. શક્ત શરીર હાલવાથી શક્ત શ્લેષ્મ સચારથી
 શક્ત દષ્ટિ સંગારથી.
- ૧૧ એવમાધ્યોહિં આગારેહિં અભગ્ગો અવિરાહિયો, હુલજ મે
 કાહિસંગો—૩ અર્થ:—એ વિગેરે છુટથી અભંગ અને વિરાધ્યા
 વગરનો મારો કાહિસંગ થાઓ.
- ૧૨ જાવ અરિહંતાણું ભગવંતાણું નમુકારેણું ન પારેમિ; અર્થ:—
 ત્યાં સુધી અરિહંત ભગવાનને નમસ્કાર પૂર્વક પાર નહીં
- ૧૩ તાવ કાયં હાણેણું મોણેણું અપ્પાણું વોસિરામિ;
 અર્થ:—ત્યાં સુધી શરીરને ધ્યાનથી ખસેડુ નહીં, મનને ધ્યાનથી
 ખસેડુ નહીં અને આત્માને અન્ય કાર્યોથી અલગ રાખું છું.

જામત્યચ ૧૧

આર્યાહંદ

લોગસ્સ ઉલ્લેખગરે, ધર્મતિથયરે જિલું:
 અરિહંતે કીત્તધર્મસં ચક્રવીસંપિ કેવલી. ૧
 અર્થ:—વિશ્વના સમસ્ત પદાર્થોને પ્રકાશિત કરનારા, ધર્મની મર્યાદા
 કરનારા, રાગ દ્વેષ નિતનારા, વિશ્વમાન ચાલુ કાળમાં યજ્ઞોક્તા સર્વ
 અરિહંતોની સ્તુતિ કરીશ.

ઉસલ મજિયં ચ વદે, સંલવ મલિણંદણં ચ મુમઈ ચ,
પહમપહં સુપાસં, જિણં ચ ચંદ્રપહં વદે. ૨

અર્થ—ત્રપમદેવ, અલિતનાથ; સંભવનાથ, અભિનંદન દેવ, સુમતિનાથને
વંદન કરે છું. ૨ પદ્ય પ્રથુ સુપાર્વનાથ અને ચંદ્રપ્રભુને વંદન કરે છું. ૨

મુવિહિં ચ પુરંદતં, સીઅલ-ચિજજંસ-વાસુપૂજજં ચ;
વિમલ-મણંતં ચ જિણં, ધ્રમ્મં-સતિં ચ વંદામિ. ૩

અર્થ—પુષ્પની કળી જેવા દાંત છે જેમના તે મુવિધિનાથ, શીતલનાથ
ત્રેયાંસનાથ, વાસુપૂજ્યદેવ; વિમલનાથ અનંતનાથ જિન, અને ધર્મનાથ
તથા શાંતિનાથને વંદન કરે છું.

કુથું અરંચ મલ્લિં, વદે મુણિમુવ્યયં નમિજિણં ચ;
વંદામિ રિકુતેમિં, પાસં તહ વદ્ધમાણું ચ. ૪

અર્થ—કુથુનાથ અરનાથ મલ્લિનાથ મુનિમુવ્રતસ્વામિ, અને નમિજિનનેશ્વર
ને વંદન કરે છું. અરિષ્ટનેમિ પાર્શ્વનાથ તેગજ વર્ધંગાન જિનને
વંદન કરે છું. ૪

એવં મઝે અસિથુઆ, વિહુમ રય મહા પહીણુ જર મરણા;
ચહ વીસંપિ જિણુવરા, તિથયરા મે પચિયંતુ; ૫

અર્થ—એ પ્રમાણે મારાથી સ્તુતિ કરાએલા, જેમણે રજ ને કર્મ ખંખેરી
નાખી મક્કના ત્યાગ કર્યો છે અને તેથી ધડપણુ અને મરણુ નારા
પામ્યાં છે તેવા ગ્રાવીસ જિનવરો તીર્થંકરો મારા ઉપદ પ્રસન્ન
થાઓ. ૫

કિત્તિઅ વંદિઅ મહિયા; જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આદગ્ગ ઝોહિલાલં, સમાહિ વરમુત્તમં દિંતુ; ૬

અર્થ—એ પ્રમાણે મારા વડે કીર્તન કરાએલા, વંદાએલા મહાત્મ્ય ગવાએલા
અને જેઓની વિશ્વમાં પણ ઉત્તમતા સિદ્ધ છે તેઓ મને નિરાગીતા
ગોધિત્તામ, અને શ્રેષ્ઠ સમાધિ આપો. ૬

ચંદેસુ નિમ્મલયરા આધચ્ચેસુ અલ્લિયં પયાસયરા;
સાગર વર ગંલીરા, સિદ્ધાસિદ્ધિ મમ દિસંતુ. ૭

અર્થ—ચંદ્ર કરતાં પણ અત્યંત નિર્મલ, સૂર્યના કરતાં પણ અધિક પ્રકાશ-
નારા, મહાસાગરના જેવા ગંભીર સિદ્ધો મને સિદ્ધિ આપો. ૭

ઉસણ મળિયં એ વદે, સંભવ મળિયંદણં એ મુમર્શિ એ,
પદમપદ્મં સુપારં, જિજ્ઞં એ વદંધ્યદં વદે. ૨

અર્થ—મળપદ્મ, અભિનનાથ, મંથનનાથ, અભિનંદન દેવ, સમતિનાથને
વંદન કરે છું. પણ પ્રભુ સુપાર્વનાથ અને વંદમુને વંદન કરે છું. ૨

મુપિહિં એ મુપ્ફદંતં, સીમલ-ગિજ્ઞંસ-વાસુપૂજનં એ,
વિમલ-મણ્ડતં એ જિજ્ઞં, ધમ્મં-સતિ એ વદંધામિ. ૩

અર્થ—પુષ્પતી કળી જેવા દાંત છે જેમના તે મુપિધિનાથ, કીનતનાથ
ત્રેવાંસનાથ, વાસુપૂજ્યદેવ: વિમલનાથ અનંતનાથ જિન, અને ધર્મનાથ
નાથ સાનિનાથને વંદન કરે છું.

કૃત્યં અરંગ મદ્ધિ, વદે મુણિમુવ્યયં નમિજિજ્ઞં એ,
વદંધામિ રિકુનેમિ, પારં તદ વદ્ધમાણં એ. ૪

અર્થ—કૃત્યનાથ અરનાથ મદ્ધિનાથ મુનિમુવનશામિ, અને નમિજિજ્ઞેશ્વર
ને વંદન કરે છું. અરિકુનેમિ પાર્શ્વનાથ તેમજ વર્ધમાન જિનને
વંદન કરે છું. ૪

ઝાવં મઝે અમિત્યુઝા, વિહુય રય મહા પહીણુ જર મહણા;
મહે વીસંધિ જિજ્ઞવરે, તિલ્લયરે મે પધિયંતુ; ૫

અર્થ—એ પ્રમાણે મારાથી સ્તુતિ કરાઓલા, જેમણે રજ ને કર્મ ખંખેરી
નાખી મહત્ત્વા ત્યાગ કર્યો છે અને તેથી ધડપણ અને મરણ નાશ
પામ્યા છે તેવા ઝાલીએ જિનવરે તીર્થંકરે મારા ઉપર પ્રસન્ન
થાઓ. ૫

દિત્તિય વદ્ધિય મદ્ધિયા; જે એ લોગરે ઉત્તમા શિક્કા;
આરંગ બેહિલાભં, સમાધિ વરમુત્તમં દિતુ; ૬

અર્થ—જો પ્રમાણે મારા વડે કીર્તન કરાઓલા, વંદાઓલા મહાત્મ્ય ગયાઓલા
અને જેઓની વિવરમાં પણ ઉત્તમા શિક્ક છે તેઓ મને નિરોગીતા
ગોવિન્દામ, અને શ્રેષ્ઠ સમાધિ આપો. ૬

વદેશુ નિમ્મલયરે આગ્રુઓશુ અદ્ધિયં પયાસયરે;
સાગર વર ગંભીરે, સિદ્ધાસિદ્ધિ મમ દિસંતુ. ૭

અર્થ—વંદે કરતાં પણ અત્યંત નિમલ, સૂર્યના કરતાં પણ અધિક પ્રકાશ-
નારા. મહાસાગરના જેવા ગંભીર શિક્કો મને સિદ્ધિ આપો. ૭

સામાજ્ય દંડસૂત્ર.

કરેમિ ભંતે ? સામાજ્યં સાવજ્જં જોગં પચ્ચક્રમામિ, જાવ નિયમં
પજ્જુવાસામિ, દુવિહં તિવિહેણું, મણેણું વાયાએ કાએણું ન
કરેમિ ન કારવોમિ તસ્સ ભંતે ? પડિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ
અપ્પાણું વોસિરામિ.

અર્થ—હે પૂજ્ય ગુરુજી ? હું સામાયક કરું છું. તેથી પાપોત્પાદક યોગોની
પ્રતિજ્ઞા કરું છું. તે જ્યાં સુધી નિયમ પાળુ ત્યાં સુધી જે પ્રકારે
અને ત્રણ પ્રકારે, મનથી વચનથી અને કાયાથી ન કરૂં અને ન
કરાવુ, તે સાવધયોગોથી હે પૂજ્ય ? પાછો ફરૂં છું. આત્મસાક્ષીએ
નિંદુ છું અને ગુરુ સમક્ષ નિંદુ છું અને આત્માને તે પાપોથી
દુર રાખુ છું.

૮ સામાજ્ય સમતસૂત્ર

આર્યાજિંદ

સામાજ્યવય જીત્તો, જાવ મણે હોધ નિયમ મંજીત્તો;

છિન્નધ અસુદ્ધકર્મમં, સામાજ્ય જતિઆ વારા. ૧

સામાજ્યમિ ઉદ્ધએ, સમણો ધંવ સાબએ હવધં જમ્હા;

એએણ કારણેણું, અહુસો સામાજ્યં કુળ્લ. ૨

અર્થ—જ્યાં સુધી સામાયક વ્રત યુક્ત હોય અને જ્યાં સુધી મન નિયમ
યુક્ત હોય ત્યાં સુધી જેટલી વખત સામાયક કરે તેટલી વખત
અશુભ કર્મનો નાશ કરે છે જેથી સામાયક કર્યે શ્રાવક સાધુ જેવો
થાય છે એ વિગેરે કારણોથી ઘણી વખત સામાયક કરવો.

દસ મનના, દસ વચનના, ચાર કાયાના એ ગતીસ દોષગાંથી જે કોઈ દોષ
સાચો હોય તે સર્વ મન-વચન-કાયાએ કરી મિત્થામિ દુકકડં.

સમાપ્ત.

મહાવીર જયંતિ માટે પ્રેરક ગીત.

જૈનો જાગો જાગોને આજે, જનમ્યા વર્ધમાન છે આજે;
ભારત બૂધાય સમ મોહે, તેની મૂર્તિ જગ મન મોહે. —જૈનો૦

સંત વીર થયા કેઈ કોડ, તેમાં વીર તણી નહી જોડ;
આત્મ વીર થયા શ્રીવીર, તુમે થાઓ ધીર ને ધીર. —જૈનો૦

દુઃખીયાના દુઃખ કયા દુર, તેમ તમે પણ કરજો દુર;
ધર્મચક્રવર્તી એ વીર, તેમ થાઓ તમે પણ વીર. —જૈનો૦

ગણુ રાજવી છો તમે વીર, છતાં વીરતા વીસારી ચીર;
કુલ તુમ હૈહય પ્રખ્યાત, કેમ બૂલી ગયા તમે શ્રાત. —જૈનો૦

હાક વાગતી ત્યારે તમારી, ત્યારે જૂમી કંપતી સારી;
એ શૌર્ય તમે જ સાંભરો, જેથી દુર્ગંધતાને વિસારો. —જૈનો૦

જાત વીરને વીરતા પુત્ર, તમે વીરતા છોડી સર્વત્ર;
કંટક શીલા સુદને દ્રીધુ, જગ માંડી અતીવ પ્રસિધુ. —જૈનો૦

દેશ રાષ્ટ્ર જાતિને ધર્મ, તેની રક્ષા નિસારી પરમ;
છોડો નિદ્રાહવે તમે જાગો, જાતિ રાષ્ટ્રના ધર્મને રાખો. —જૈનો૦

ધરધોડીયા ધર્મને શું બેઠા, મુખ સંતાડી ખુલ્લે પેઠા;
જુઓ વીર થયા નર મોટા, ચાંપરાજ એ સર્વધી મોટા. —જૈનો૦

મહેતા મુંબલ શાન્તુ પ્રધાન, યશોપાલ મંત્રી મુનિયુ;
વિજયા રાણ્યા ભરવ શાહ, જેણે કેદી છોડાવ્યા અચાહ. —જૈનો૦

ધન માલ ને ઘોડા આપ્યા, પોતે મૃત્યુ લેવાને દુક્યા;
સાસક તો વીર ભગવાન, તુમ જાતિ તો વીરતા પ્રધાન. —જૈનો૦

હુટયા જે ચાહે હુંટારા, તેને મારી હાલો દુકારા;
તમે પાળો તો દીન જનેને, શઃ દંડો તો પુણ્ય તમેને. —જૈનો૦

ગૌરવથી ગંરવા થાઓ, શ્રેષ્ઠ ધર્મને જાત દીખાવો;
વીર નારીઓ જે ધર્મ મોટી, ધર્મ માટે તે દુઃખડાં સહેતી. —જૈનો૦

જીવતરને તરણા તોલ ગણતી, ત્યારે ધર્મને તે સાચવતી;
બીધજતા તમે કેમ ધારી, સાચુ તોય ન બીધ વિદારી. —જૈનો૦

સંવત ૨૦૦૫ના ચૈત્ર સુદ ૧૨ પ્રાંતિજ ભિનાંજર દિગંજર સ્થાનકવાળી
મગમ લીન મધે ઉજવેલી જયંતિ પ્રસંગે કર્તાએ યોજેલું પ્રેરક ગીત.

પોતે પોતે ભર; —જૈનો
 હોતુમરાન. —જૈનો
 પેટી; —જૈનો
 પાથરતી. —જૈનો
 ભાવી; —જૈનો
 એલો. —જૈનો
 રાત; —જૈનો
 રૂપ. —જૈનો
 સ્વાધમણી; —જૈનો
 પ્રકાશી. —જૈનો
 નર રુખી; —જૈનો
 સ્પર્શ. —જૈનો
 ધારી; —જૈનો
 દુરી. —જૈનો
 પતેના જોય. —જૈનો
 હોય. —જૈનો
 વીર દુરને વીર ધરિતી; —જૈનો
 સમન્વીત સમણે સામ્યે. —જૈનો

લેખકે લખેલા અને સંશોધન કરેલા છપાવવા લાયક તૈયાર ગ્રંથો.

૧. જૈન દષ્ટિએ મતિજ્ઞાન:—જેમાં મતિજ્ઞાન વિશે વિચાર કરવામાં આવ્યો છે.
૨. મુમતિનાથ સત્યદેવ પ્રખંધ:—જેમાં માતરમાં સ્થપાયેલા મુમતિનાથ વિહારની તમામ વિગત મૂર્તિઓ ઉપરના લેખો સાથે આપવામાં આવી છે. આમાં ત્યાંના સંઘ મુખ્ય મરહુમ શાહ ખીમચંદ ભાઈએ પ્રસિદ્ધ થયેલી ચોપડીઓની શૃંગો સુધરાવી છે.
૩. સમ્રાટ પ્રિયદર્શિ શુ' અશોક છે?—ભારતનાં જુદાં જુદાં સ્થાનોમાં આવેલા સમ્રાટ અશોકના શાસનોને નામે પ્રખ્યાત થયેલા લેખોની પર્યાલોચના ભાવ અને નવન સંશોધન સાથે.
૪. તેતલ મંત્રી રાસ—
૫. પુરંદર કુમાર ચોપાઈ-માલદેવ મુનિકૃત-અર્થ સાથે.
૬. ધર્મવીર પદ્મ શ્રી (નાટક) જેમાં તાત્વિક ગર્વોઓ ઉતારવામાં આવી છે.

તૈયાર થતો ગ્રંથ.

૬. વૈદ્યકસાર રત્નપ્રકાશ ચોપાઈ-મુનિ-લક્ષ્મી કુશલ કૃત—આ પુસ્તક બે જુની પ્રતો ઉપરથી શોધન કરવામાં આવ્યું છે તે ગ્રંથોને ગૃહજીવનમાં અતીવ ઉપયોગી થઈ પડે તેવું ખીજ ગ્રંથો કરતાં નાનું માત્ર બેદબર કહીતું આનુવાદ સાથે પ્રસિદ્ધિ કરતાં શેષલ રૂપે ફોર્મનું પુસ્તક થવા સંભવ છે. ગોંધલાણીના ગ્રંથોએ અમે તેને કડકે કડકે પ્રસિદ્ધ કરવા પ્રયત્ન કર્યો છે જેમાં પોતાના તરફથી છપાવી મફત વર્ષેમયા પ્રેક્ષના દોષ તેઓએ લેખક સાથે પત્રવ્યવહાર કરવો.

ગિરનારુ હાલ—

વૈદ્ય-ચીમનલાલ લલ્લુભાઈ ઝવેરી.
પાલપોળ, (જો. પી. રેલ્વે.) મુ. પ્રાંતિજ.

લેખકે લખેલા અને સંશોધન કરેલા છપાવવા લાયક તૈયાર ગ્રંથો.

૧. જૈન દૃષ્ટિએ મતિજ્ઞાન:—જેમાં સન્નિવાન વિગતે
કરવામાં આવ્યો છે.
૨. સુમતિનાથ સત્યદેવ પ્રબંધ:—જેમાં સમસ્ત સ્વયંભૂત
સુમતિનાથ વિહારની તમામ વિગત સંદર્ભે ઉલ્લેખ કરેલો
સાથે આપવામાં આવી છે. આમાં ત્રણેય મુખ્ય મંદિર
શાહુ ખીમચંદ ભાઈએ પ્રસિદ્ધ કરેલો મોતિજ્ઞાનની
ગૂણો સુધરાવી છે.
૩. સમ્રાટ પ્રિયદર્શિ શું અગ્રાહ છે?—જાનતાં ગુણો ગુણો
સ્થાનામાં આવેલા સમ્રાટ અગ્રાહના યાસનેતે નામે પ્રખ્યાત
થયેલા લેખેની પર્યાયોચના બાદ અને નવન સંશોધન સાથે.
૪. તેતલ મંત્રી રાસ—
૫. પુરંદર કુમાર ચોપાઈ—માસદેવ મુનિદૃત—વર્ધ સુદે.
૬. ધર્મવીર પદ્મ શ્રી (નાટક) જેમાં તાત્વિક ચર્ચાઓ વિસ્તારનાં
આવી છે.

તૈયાર થતા ગ્રંથ.

૬. વૈદ્યસાર રત્નપ્રકાશ ચોપાઈ—મુનિ—લક્ષ્મી કૃષ્ણ કૃત—
આ પુસ્તક બે ગુની પ્રતો ઉપરથી શોધત કરવામાં આવ્યું
છે તે ગૃહસ્થોને ગૃહસ્થવતમાં સ્વીત કાપ્યોગી રહી પડે તેવું
ખીન ગ્રંથો કરતાં નાનું નાવ બેકગર રહીતું અનુવાદ સાથે
પ્રસિદ્ધ કરતાં રોયલ રૂપે) ફોર્મટ પુસ્તક દ્વારા સંબંધ છે.
મોઘવારીના મુખે અમે તેને કડકે કડકે પ્રસિદ્ધ કરવા
કૃષ્ણીએ છીએ જેઓ પોતાના તરફથી છપાવી મહત્ત્વેચકા
કૃષ્ણતા રોય તેઓએ લેખક સાથે પત્રચલદાર કરેલા.

શિરનામુ હાલ—

વૈદ્ય-ચીમનલાલ લલિતુભાઈ ઝવેરી.
પાલપોળ, (એ. પી. રેલ્વે.) મુ. પ્રાંતિજ.